

Lokalna
Akcijska
Skupina

med Snežnikom
in Nanosom

Podeželje med Snežnikom in Nanosom **2014-2023**

Kazalo 00

- 4 Nagovor
- 8 Predstavitev LAS
- 12 Izvajanje pristopa LEADER/CLLD v LAS med Snežnikom in Nanosom
- 16 Analiza učinkov in rezultatov izvajanja strategije lokalnega razvoja za LAS med Snežnikom in Nanosom 2014-2020
- 24 1. poziv: TRAJNOSTNI RAZVOJ PODEŽELJA
- 30 2. poziv: DRUŽBENA POVEZANOST IN SOCIALNA VKLJUČENOST
- 35 3. poziv: PARTNERSKO POVEZOVANJE IN NOVE TURISTIČNE ZGODBE
- 41 4. poziv: INOVATIVEN PRISTOP K USTVARJANJU NOVIH DELOVNIH MEST
- 45 5. poziv: VARSTVO OKOLJA IN OHRANJANJE NARAVE
- 50 6. poziv: PRENOS ZNANJA IN DEDIŠČINE
- 53 skupni projekti: INOVATIVEN PRISTOP K REVITALIZACIJI PODEŽELJA
- 58 projekti sodelovanja: POVEZOVANJE TRADICIJE IN SODOBNOSTI

01 Nagovor

ODGOVORNO IN SPOŠTLJIVO SPODBUJAMO TRAJNEJŠI RAZVOJ PODEŽELJA

Ob zaključku drugega programskega obdobja črpanja evropskih sredstev iz programa LEADER/CLLD med letoma 2014-2020 se tudi v LAS med Snežnikom in Nanosom z zadovoljstvom oziramo nazaj. Zavidljivo število uspešno izpeljanih projektov, pomembnih tako za kakovost življenja ljudi v občinah Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna kot za obiskovalce, nas navdaja z veseljem in ponosom. Hkrati pa se zavedamo, da so pred nami že novi izzivi naslednjega programskega obdobja 2021-2027.

LAS in naš vodilni partner Društvo za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom (DRPSN) smo na območju Postojne, Pivke in Ilirske Bistrice, v zadnjih 15 letih opravili pomembno nalogo pri spodbujanju trajnejšega razvoja podeželja z veliko odgovornostjo in s spoštovanjem do naravnega okolja, kulturne dediščine in tradicije, pa seveda tudi upoštevanjem prednosti in posebnosti regije ter njenih prebivalcev. Število uresničenih projektov z različnih področij, ki jih je omogočilo črpanje evropskega denarja, je celo nad slovenskim povprečjem, kar dokazuje, da smo s skupnimi močmi opravili pomembno delo. Zaupanih nam je bilo dobrih 2,7 milijona in prepričani smo, da smo jih »dobro naložili«.

Tako kot v prejšnji perspektivi tudi v zadnji na našem območju prednjačijo projekti s področja trženja in promocije turizma, sledijo tisti s področja povečevanja proizvodnje

v kmetijstvu in podjetništvu ter s področja prostorskega razvoja. Zaključene so številne investicije z novo ponudbo in storitvami, ki ponujajo mnoge pomembne priložnosti za razvoj ter kakovostnejše in bogatejše življenje v pokrajini med Snežnikom in Nanosom.

Seveda pa ob naštetem ne smemo pozabiti vloge LAS in Društva pri povezovanju prebivalcev in nenazadnje tudi med posameznimi LAS na slovenskem nivoju. V zadnjem desetletju so tako nastala nova partnerstva; povezale so se kmetije in šole, občine in društva, zavodi in podjetja ter druge javne, zasebne in nevladne organizacije s sorodnimi cilji in inovativnim načinom razmišljanja.

Na pester nabor izvernih pobud in idej zato računamo tudi pri uresničevanju Strategije lokalnega razvoja 2021-2027, ki jo LAS in Društvo skupaj z ostalimi člani LAS med Snežnikom in Nanosom že snuje kot podlago za nove javne pozive in s tem nove kakovostne projekte.

Maja Piškur, predsednica LAS med Snežnikom in Nanosom

Z RAZVOJEM PODEŽELJA PRIDOBIVA CELOTNA SKUPNOST

Enakomeren trajnostni razvoj v občinskem, pa tudi širšem prostoru bi moral biti samoumeven. Ker pa v urbanih okoljih še vedno pogosto pozabimo na potrebe ljudi v manjših krajih, je prav, da obstajajo organizacije s finančnimi mehanizmi, ki še posebej spodbujajo razvoj in s tem ohranjanje poselitve in živahnejši utrip na podeželju. Brez lokalne akcijske skupine, Društva za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom, bi naši kraji ostali brez razvojnega denarja, ki ga omogoča članstvo v društvu oziroma brez marsikatero nove dobre prakse, zaposlitve, obnovljenega ali novega objekta, s tem pa tudi brez prepoznavnosti v širšem prostoru. Z vidika financerja gre večinoma za majhen denar, za prejemnika pa je velik ali in morda predstavlja celo osnovo ali pogoj, da se dejavnosti sploh loti.

Naj omenim res le nekatere, s pomočjo LAS uspešno izvedene projekte, v Občini Ilirska Bistrica: pomoč pri ureditvi Kmetije Slavec, obnova ribnika na Kmetiji Kozlek, ureditev pokritega igrišča za tenis in podpora podjetniku

pri nabavi naprednega stroja – oboje v Hrušici, rekonstrukcija partizanske bolnišnice Zalesje, ureditev TV studia Galeja ipd.; naši občani in občanke pa so sodelovali še v številnih drugih projektih, tudi takšnih, ki so z razvojem storitev ali izdelkov povezali vse tri občine med Snežnikom in Nanosom.

Tudi to, da je LAS ena redkih organizacij, ki medsebojno povezuje vse tri občine, je dobra plat te zgodbe, saj lahko prave učinke v širšem prostoru dosežemo le z dobrim sodelovanjem v celotnem prostoru. Zato si želim, da bi LAS tudi v prihodnjem obdobju še bolj povezoval ljudi in ustanove med Snežnikom in Nanosom ter omogočil razvoj še več primerov dobrih praks.

Gregor Kovačič, župan Občine Ilirska Bistrica

LAS PUSTILA TRAJEN PEČAT TUDI V OBČINI PIVKA

Lokalna akcijska skupina med Snežnikom in Nanosom pomembno vpliva na razvoj podeželja, tudi v občini Pivka, saj je naš cilj celovit in dolgoročni razvoj, ki temelji na dejavnem sodelovanju vseh deležnikov. Njeno uspešnost prepoznamo tudi v usmeritvi, da strategijo prilagaja potrebam lokalnega razvoja in spodbuja inovativne rešitve, medsebojno mreženje in sodelovanje. Pri tem spleta mrežo socialnega partnerstva med javnim sektorjem, gospodarstvom in zasebno sfero.

Pristop Leader, ki je že več kot 30 let model za razvoj podeželja, je edinstven pristop od spodaj navzgor, s katerim LAS spodbuja občanke in občane k dejavnemu odločanju in usmerjanju razvoja svoje lokalne skupnosti. Poleg povezovanja je potrebno omeniti vlogo LAS pri krepitvi lokalne identitete in možnosti vplivanja na razvoj ustreznih notranjih virov in potencialov v skupnosti, ki so bistven pogoj za učinkovit in sonaraven razvoj sodobnega podeželja.

V obdobju 2014-2021 je Lokalna akcijska skupina med Snežnikom in Nanosom pustila trajen pečat tudi v občini Pivka: z ustvarjanjem delovnih mest in spodbujanjem inovacij ter podjetništva, s promocijo deficitarnih poklicev, z razvijanjem ekoloških storitev in izdelkov, z oživljanjem, ohranjanjem, popularizacijo in dostopnostjo domačih znanj in tradicije, z ozaveščanjem o pomenu varovanja okolja in sobivanja z naravo, z uvajanjem inovativnih pristopov k razvoju novih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, s povezovanjem kmetijstva s turizmom, s promocijo kmetijskih pridelovalcev in njihovih lokalnih izdelkov ter nenazadnje z dvigom prepoznavnosti občine.

Robert Smrdelj, župan Občine Pivka

PROJEKTOM DAJEMO ŽIVLJENJE LJUDJE

LAS med Snežnikom in Nanosom je dober zgled lokalnega partnerstva, ki uresničuje in usmerja tudi lokalni trajnostni razvoj občine Postojna. Društvo ima v naši lokalni skupnosti povezovalno vlogo, saj gre za pomembno sodelovanje v projektih in sooblikovanje skupnih strategij ter vizij, pri čemer sodelujemo predstavniki javnih in zasebnih lokalnih socialno-ekonomskih sektorjev.

Zavedam se, da se naše območje sooča s številnimi izzivi, vendarle pa verjamem, da imamo vsi skupaj tudi v prihodnje potencial za spodbujanje razvoja in napredka našega podeželja. Kot ključno prednost bi tukaj izpostavil pristop, ki omogoča lokalnemu prebivalstvu, da samo določa prioritete in razvojne usmeritve. Učinki preteklega sodelovanja namreč to potrjujejo, saj smo doslej v lokalni skupnosti, preko LAS pozivov in partnerstev v projektu, uresničili marsikatero prenovu, spodbudili nastanek novih produktov in storitev ter občanom nudili priložnost aktivnega soustvarjanja našega okolja.

Na tem mestu sem hvaležen za vso pozornost, ki jo občani izkazujete s svojimi predlogi, potrebami, željami in

dobronamernimi usmeritvami, saj ste vendarle prav vi tisti, ki dajete projektom in predvsem kraju življenje. Pri tem nudi LAS med Snežnikom in Nanosom pomembno podporo v prizadevanjih, da se naše podeželje razvija in bogati sistematično, ter da se uresničujejo pomembni projekti, ki višajo kakovost našega vsakdana.

Občina Postojna si bo tudi v prihodnje prizadevala za spodbujanje razvoja podeželja, ustvarjanje pogojev in priložnosti za rast in blaginjo naše lokalne skupnosti. Verjamem, da lahko skupaj, s povezovanjem in sodelovanjem, ustvarjamo uspešno in trajnostno prihodnost za naše podeželje.

Igor Marentič, župan Občine Postojna

02 Predstavitev LAS

Aleš Zidar, strokovni vodja LAS

LAS MED SNEŽNIKOM IN NANOSOM je organizirana kot lokalno pogodbeno partnerstvo, ustanovljeno z namenom uresničevanja usmeritev lokalnega trajnostnega razvoja na območju občin Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna. Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (LEADER-CLLD), se izvaja po pristopu »od spodaj navzgor«. Ta pristop omogoča lokalnemu prebivalstvu, da samo določi prioritete in razvojne usmeritve, kar je LAS MED SNEŽNIKOM IN NANOSOM skozi proces načrtovanja in usklajevanja z

relevantnimi deležniki opredelil v Strategiji lokalnega razvoja za Lokalno akcijsko skupino med Snežnikom in Nanosom. Na ta način smo nagovorili glavni izziv lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (LEADER-CLLD), z namero, da se s skupnim ukrepanjem pospeši razvoj lokalnih območij in tako ustvari možnosti za nastanek novih delovnih mest, višjo kakovost bivanja, boljše dostopnost, ohranjanje kulturnih in krajinskih značilnosti ter obvladovanje demografskih sprememb.

Osnovni podatki

Na 972 kvadratnih metrih območja LAS živi 39.054 prebivalcev. (vir: Prebivalstvo po podatkih SURS – stanje 30. 6. 2020); Povprečna starost je 44 let; 21 odstotkov prebivalcev je starejših od 64 let, tretjino nižji pa je delež mladih do 15. leta (15,4 odstotka). Območje LAS izstopa po redki poseljenosti, negativnem naravnem prirastu in nekoliko večjem selitvenem prirastu. Gre za območje treh občin Primorsko-notranjske regije: Ilirska Bistrica (13.340 prebivalcev, 57 naselij), Pivka (6.196 prebivalcev, 29

naselij) in Postojna (16.518 prebivalcev, 40 naselij). Na območju društva ni naselij z več kot 10.000 prebivalci.

Posebnost območja je, da ga skoraj 60 odstotkov leži na zaščitenih območjih Nature 2000 in Krajinskih parkov, kar ga po eni strani omejuje, po drugi pa bogati, saj gre za eno največjih neposeljenih gozdnatih območij v Evropi.

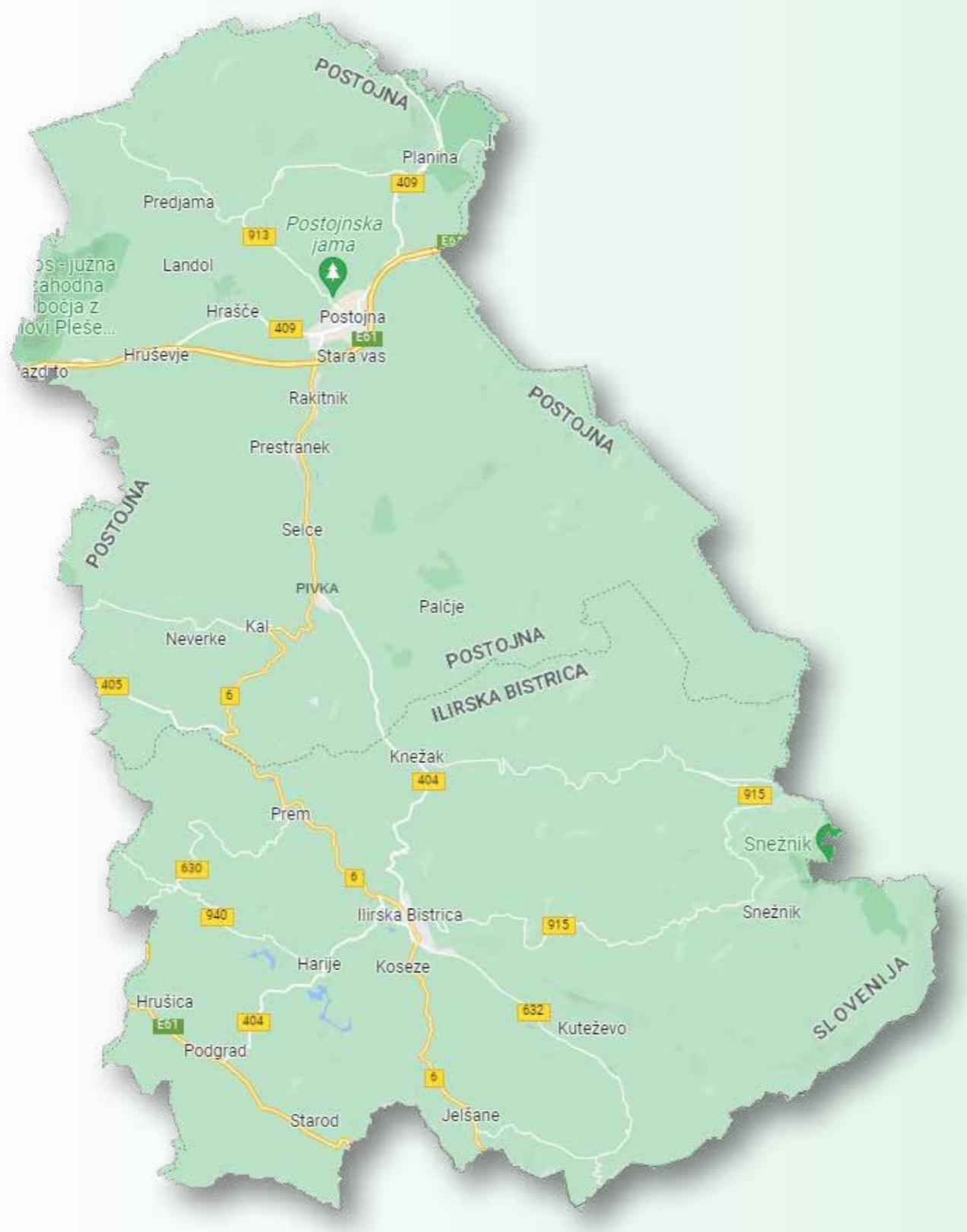
Ekonomski in izobraževalni kazalniki:

Med programskima obdobjema na območju LAS zaznavamo rahel porast števila podjetij (2.841 v letu 2013; 3.090 v letu 2020) in povprečnega prihodka na podjetje (306.000 EUR v letu 2013; 346.000 EUR v letu 2020). Z 1,2 odstotka vseh zaposlenih v Sloveniji območje nekoliko presega povprečno stopnjo delovne aktivnosti v slovenskih LAS (LAS med Snežnikom in Nanosom 69,3 odstotka; slovensko povprečje LAS – 65,9 odstotka).

Območje niti pri pregledu izobraževalnih kazalnikov posebej ne odstopa od slovenskega povprečja. V

zaključenem programskem obdobju se je slovenskemu povprečju še bolj približalo. V vrtec je vključenih skoraj 80 odstotkov vseh otrok (slovensko povprečje 81 odstotkov), delež učencev od vsega prebivalstva znaša 9,4 odstotka (slovensko povprečje 9,2 odstotka), delež dijakov pa je 3,4-odstoten (slovensko povprečje 3,4 odstotka). Rahlo pod slovenskim povprečjem je število študentov na 1000 prebivalcev, saj znese 34,7 odstotka (slovensko povprečje 39 odstotkov) in število diplomantov – teh je 6 na 1000 prebivalcev (slovensko povprečje 7).

Območje LAS med Snežnikom in Nanosom

03 Izvajanje pristopa LEADER/CLLD v LAS med Snežnikom in Nanosom

(povzeto po monografiji Izvajanje pristopa LEADER/CLLD v Sloveniji)

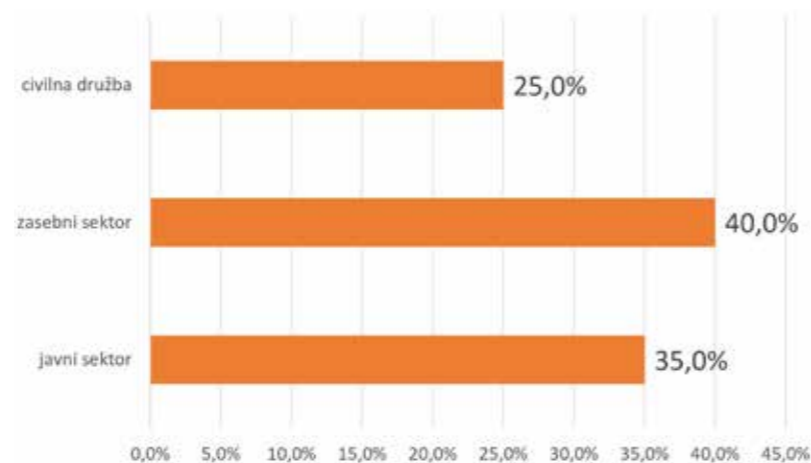

Eva Šabec Korbar

Ključna dejavnika pri izvajanju Strategij lokalnega razvoja sta aktivna vloga lokalnega prebivalstva in učinkovito delovanje partnerstev, ki združujejo vse zainteresirane deležnike na opredeljenem podeželskem območju. Lokalne akcijske skupine delujejo kot partnerstvo različnih deležnikov, med katerimi so dokaj enakomerno zastopani deležniki iz javnega in zasebnega sektorja ter civilne družbe. Med programskima obdobjema se je število partnerjev LAS močno spremenilo. V programskem obdobju 2007-2013 je bil LAS z 71 člani organiziran kot Društvo za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom. S poenostavitvijo in poenotenjem organiziranosti vseh slovenskih LAS v ti. pogodbeni partnerstva oziroma medsebojne pogodbe v novem obdobju (2014–2020) so se vključeni partnerji zavezali k enotnemu delovanju. V LAS med Snežnikom in Nanosom se je z vključitvijo inovativnega modela dveh kolektivnih partnerjev iz nevladnega sektorja (Boreo, regijsko stičišče nevladnih organizacij in vodilni partner LAS, Društvo za

razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom) število partnerjev zmanjšalo na 20. Čeprav se je z reorganizacijo razmerje spremenilo v prid javnega in zasebnega sektorja, pa civilna družba ali nevladni sektor v LAS ostaja močno zastopan preko omenjenih kolektivnih partnerjev, ki skupaj zastopata interese njihovih 250 društev.

Grafikon 1: Struktura partnerstev v LAS v programskem obdobju 2014–2020

Vir: MKGP, 2020 ; Izvajanje pristopa LEADER/CLLD v Sloveniji.

Finančna sredstva za izvajanje programa LEADER/CLLD so se, v primerjavi s predhodnim obdobjem, v naslednjem močno povečala. Razpoložljiva sredstva so na ravni Slovenije narasla z okrog 30 milijonov na 110 milijonov evrov (programsko obdobje 2007–2013: 30.731.434 EUR; programsko obdobje 2014–2020: 109.910.703 EUR). Povečanje sredstev je rezultat vključitve dodatnih skladov: poleg Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) še Evropskega sklada za

Analiza izvedenih projektov

Na ravni Slovenije je bilo v zadnjem programskem obdobju izvedenih preko 1000 projektov (711 projektov financiranih s sredstvi EKSRP, 365 projektov s sredstvi ESRR). Skupno število izpeljanih projektov v LAS med Snežnikom in Nanosom je 56 (16 ESRR, 40 EKSRP) in na ravni obeh skladov presega slovensko povprečje.

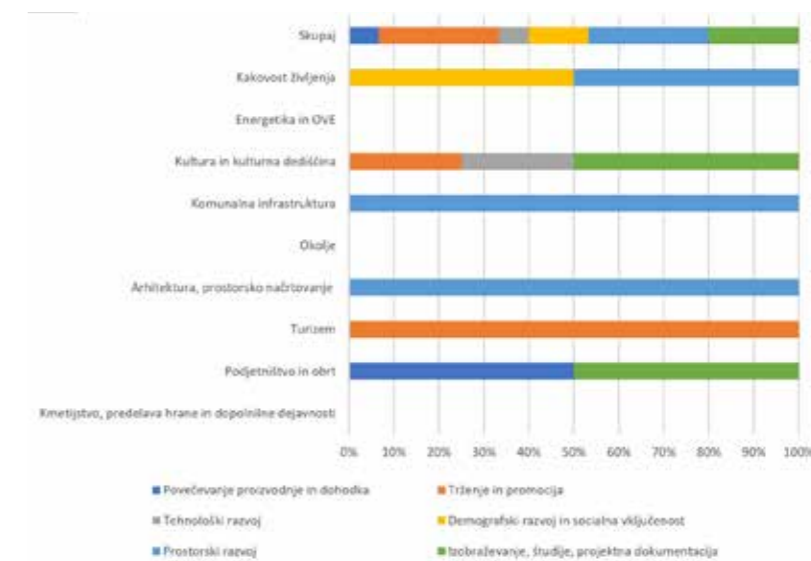
Za vse izvedene projekte slovenskih LAS smo v monografiji izvedli vsebinsko analizo. Na ravni Slovenije prevladujejo predvsem projekti s področja prostorskega razvoja območja LAS. Sledijo projekti s področja trženja in promocije ter projekti, namenjeni spodbujanju izobraževanja in usposabljanja lokalnega prebivalstva (na ravni obeh skladov).

Na območju LAS med Snežnikom in Nanosom ob primerjavi obeh skladov prevladujejo projekti, ki **spodbujajo trženje in promocijo na področju turizma** (to je prevladovalo tudi v programskem obdobju 2007–2013). V to kategorijo sodita na primer projekta Oblikovanje in promocija novega turističnega produkta »Jahalne počitnice z lastnim konjem« (sredstva EKSRP) in Kulinarična doživetja med Snežnikom in Nanosom. Med projekti, financiranimi s sredstvi EKSRP, sledijo projekti s **področja povečevanja proizvodnje tako na področju kmetijstva kot podjetništva**, na primer projekt Obuditev žganjekuhe na Bistriškem. Omenjeno področje je med projekti, financiranimi s sredstvi ESRR, zelo šibko zastopano. Je pa med temi projekti močnejše zastopano področje **prostorskega razvoja – krepitev kakovosti življenja**, kamor uvrščamo tudi projekt Vzpostavitev trajnostnega šotorišča za gibalno ovirane.

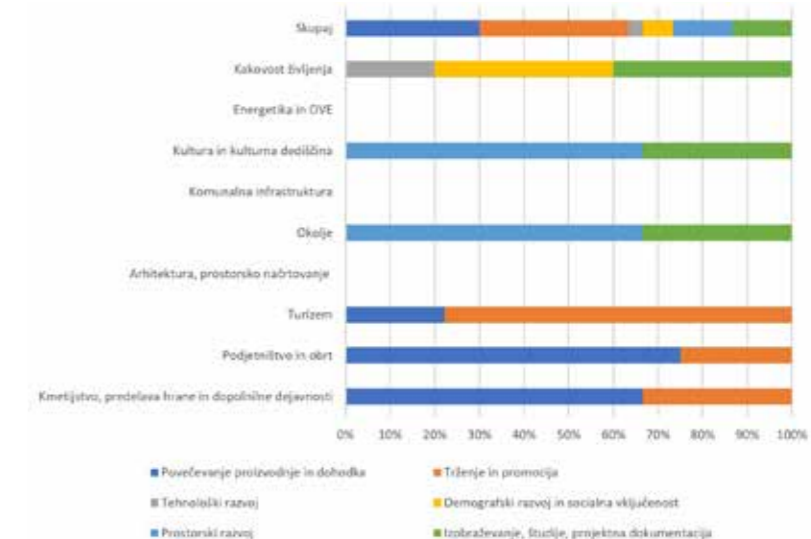
regionalni razvoj (ESRR) ter Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo (ESPR). Povečanje sredstev na nacionalni ravni so čutili tudi vsi slovenski LAS.

LAS med Snežnikom in Nanosom je bil upravičen do dobrih 2,7 milijona evrov, kar predstavlja povečanje sredstev za 1,5 milijona evrov v primerjavi s programskim obdobjem 2007-2013. Povečanje sredstev na ravni LAS se odraža tudi v povprečni vrednosti projektov, ki se je med obdobjema podvojila (26.208 EUR v obdobju 2007-2013; 50.987 EUR (EKSRP) ali 60.656 EUR (ESRR) v obdobju 2014-2020). Povečala sta se tudi povprečna vrednost sofinanciranja in delež sofinanciranja projektov.

Grafikon 2: Število odobrenih projektov na ravni LAS med Snežnikom in Nanosom (po vsebinskih področjih in opredeljenih dejavnostih), financiranih iz ESRR, v obdobju 2014-2020; Vir: MGRT, 2022; Izvajanje pristopa LEADER/CLLD v Sloveniji;

Grafikon 3: Število odobrenih projektov na ravni LAS Med Snežnikom in Nanosom (po vsebinskih področjih in opredeljenih dejavnostih), financiranih iz EKSRP, v obdobju 2014-2020. Vir: MKGP, 2022; Izvajanje pristopa LEADER/CLLD v Sloveniji;

Projekti sodelovanja

Za podeželska območja so vse pomembnejši tudi projekti sodelovanja. V Sloveniji so jih LAS začele izvajati v programskem obdobju 2007-2013 (izvedenih 8 projektov). Že na začetku je te projekte izvajal tudi LAS med Snežnikom in Nanosom, na primer projekt Povežimo kmečke tržnice ob meji, v okviru čezmejnega povezovanja LAS.

V programskem obdobju 2014-2020 sta se povečali vloga t.i. projektov sodelovanja med LAS in finančna podpora. V Sloveniji je bilo izvedenih skupaj 34 projektov sodelovanja (EKSRP 31, ESRR 2 in ESPR 1 projekt). LAS med Snežnikom in Nanosom je sodeloval v šestih projektih, med drugim tudi v projektu Zgodbe rok in krajev, ki je bil namenjen ohranjanju kulturne dediščine.

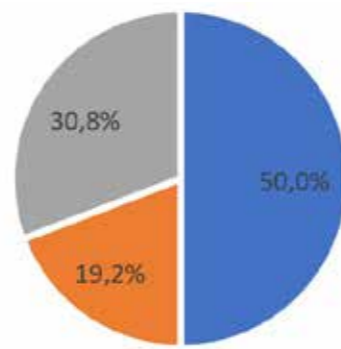
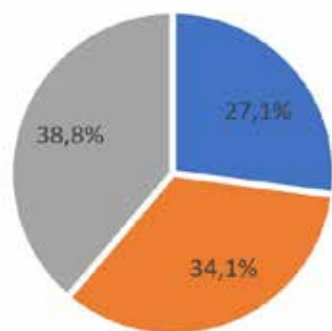
Partnerstvo v projektih programskega obdobja 2014-2020

Med projekti, financiranimi iz različnih skladov, smo opazili razliko v skupnem številu sodelujočih partnerjev. Večja razlika nastopi pri primerjavi sektorjev, iz katerih so prihajali partnerji. V projektih, financiranih s sredstvi EKSRP, je bila večina partnerjev predstavnikov civilne družbe

nevladni sektor – 39 odstotkov. V projektih, financiranih s sredstvi ESRR, pa so s 50 odstotki prevladovali partnerji iz javnega sektorja. Omenjeni deleži so povsem primerljivi s povprečjem slovenskih LAS.

Grafikon 4: Delež partnerjev, vključenih v izvajanje projektov, financiranih iz ESRR (v obdobju 20014-2020). Vir: MKGP, 2022; Izvajanje pristopa LEADER/CLLD v Sloveniji;

Grafikon 5: Delež partnerjev, vključenih v izvajanje projektov, financiranih iz ESRR (v obdobju 20014-2020). Vir: MGRT, 2022; Izvajanje pristopa LEADER/CLLD v Sloveniji;

■ javni sektor ■ zasebni sektor ■ nevladni sektor ■ javni sektor ■ zasebni sektor ■ nevladni sektor

Prostorski učinki projektov LAS med Snežnikom in Nanosom

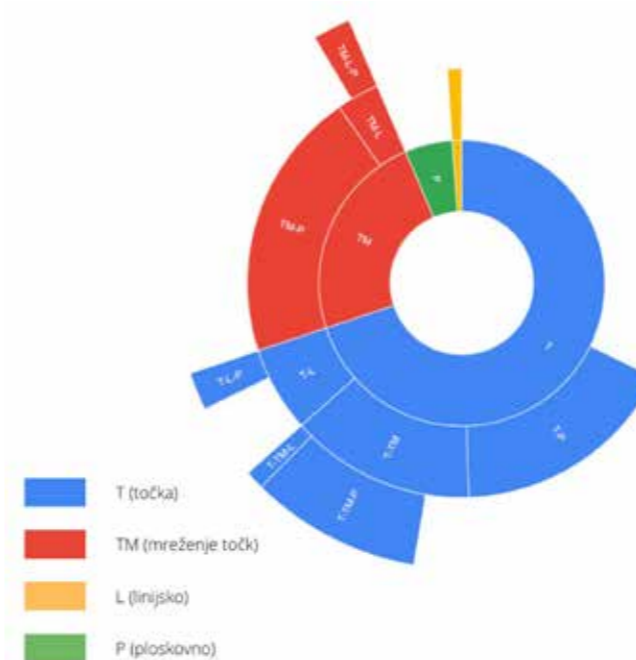
S pomočjo podatkov o izvedenih projektih v obeh programskih obdobjih smo izvedli analizo prostorskih učinkov izvedenih projektov. S pomočjo opisov projektov smo določali:

- točkovne učinke (T): na primer obnova gradu, izgradnja igrišča itd.;
- linijske učinke (L): zelo pogosto gre za vzpostavitev tematskih in kolesarskih poti;
- ploskovne učinke (P): kadar ima projekt širši vpliv na podeželje (npr. modernizacija televizijskega studia lokalne televizije);
- mrežne učinke (povezava točk v mrežo, TM): ko nekaj povezanih točk sooblikuje mrežo na podeželju (npr. povezovanje ekoloških pridelovalcev);

Na območju LAS med Snežnikom in Nanosom prevladujejo projekti/operacije z značajem investicij v turistično promocijo (promocijske aktivnosti, dogodki, razvoj novih turističnih produktov itd.), infrastrukturo (obnova objektov, urejanje poti itd.) ter izobraževalne dejavnosti (kmetijski krožki, aktivnosti za spodbujanje podjetništva, obrtniške delavnice itd.). Na podlagi analize projektov smo ugotovili, da na območju LAS bolj prevladujejo znaki lokalizirane kot skupne identitete.

Ocenjujemo, da je medobčinsko sodelovanje v zgodnji razvojni fazi: v programskem obdobju 2014-2020 prevladuje sodelovanje med javnimi organizacijami, medtem ko se sodelovanje med zasebniki počasi razvija. LAS je bila v programskem obdobju 2007-2013 med najbolj angažiranimi slovenskimi LAS pri izvajanju projektov sodelovanja, in sicer s sosednjimi LAS v Sloveniji (LAS Krasa in Brkinov) ter Italiji (LAS Kras/Carso). Prevladovali so projekti trženja in mreženja (na primer Povežimo kmečke tržnice ob meji in Promocija Brkinske

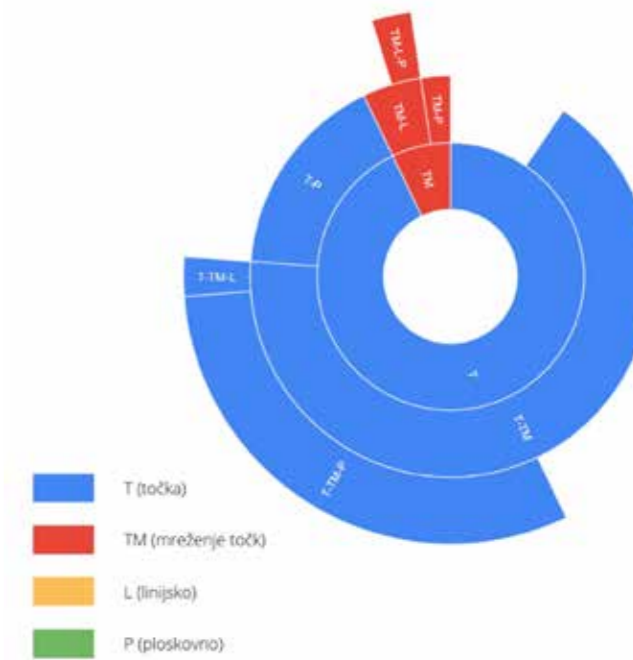
Slika 1: Prostorski učinki projektov LAS Društvo za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom (2007–2013)

sadne ceste). Pri projektih sodelovanja je aktivna tudi v programskem obdobju 2014-2020.

V programskem obdobju 2007-2013 so prevladovali **točkasti projekti z značajem investicij v infrastrukturo** (na primer Obnova vaškega vodnjaka v Landolu, Zunanja ureditev gradu Prem - 1. faza ipd.). Projekti z več prostorskimi ravnmi so združevali točkovno in ploskovno raven ali mreženje točk in so imeli značaj investicije v turistično promocijo. Z analizo prostorskih učinkov izvedenih projektov smo za LAS med Snežnikom in Nanosom ugotovili, da v **programskem obdobju 2014-2020 prevladujejo operacije z več prostorskimi ravnmi**. Operacije v večji meri povezujejo več ponudnikov ter združujejo prostorsko in vsebinsko različne aktivnosti. Operacija Hop on - Hop off turistični prevoz je nov turistični produkt (točkovno), ki povezuje ponudnike kulturnih in naravnih znamenitosti ter ponudnike turističnih storitev (mreženje točk) na območju LAS (ploskovno).

Slika 2: Prostorski učinki projektov LAS Med Snežnikom in Nanosom (2014–2020)

04 Analiza učinkov in rezultatov izvajanja strategije lokalnega razvoja za Lokalno akcijsko skupino med Snežnikom in Nanosom 2014-2020

Jana Nadoh Bergoč

Predstavitev LAS programa in razpisov

CLLD je nadgradnja do sedaj poznanega pristopa LEADER, ki se je na ravni EU izkazal kot uspešna metoda razvojnega načrtovanja in izvajanja projektov. Pristop »od spodaj navzgor« omogoča lokalnemu prebivalstvu, da z oblikovanjem lokalnih partnerstev tako imenovanih lokalnih akcijskih skupin (LAS) aktivno odloča o prioritetah in razvojnih ciljih lokalnega območja, vključno z viri financiranja za doseganje ciljev. Pristop omogoča uresničevanje široke palete izzivov v različnih okoljih, večjo fleksibilnost pri doseganju ciljev in odgovarja dejanskim potrebam lokalnega območja. Kot pristop, ki vključuje več različnih skladov, omogoča reševanje razvojnih izzivov s pomočjo multiplikativnih učinkov pri povezovanju ukrepov

Strategija lokalnega razvoja

Strategija lokalnega razvoja (SLR) za Lokalno akcijsko skupino (LAS) med Snežnikom in Nanosom je nastala v tesnem sodelovanju z vsemi deležniki z območja. Njen namen je uskladiti razvojne potrebe in cilje na identificiranih tematskih področjih, določiti aktivnosti in partnerje za

in sredstev iz več strukturnih skladov, hkrati pa se CLLD uresničuje preko na novo oblikovanih LAS, kakršna je tudi LAS med Snežnikom in Nanosom.

V programskem obdobju 2014-2020 je bila predvidena uporaba pristopa CLLD pri treh skladih, in sicer Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja (EKSRP), Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo (ESPR) in Evropskem skladu za regionalni razvoj (ESRR). Na območju LAS med Snežnikom in Nanosom sta bila uporabljena EKSRP in ESRR, pri čemer je glavni sklad predstavljal EKSRP.

njihovo uresničevanje ter tako prispevati k spodbujanju razvoja na območju LAS. Cilj strategije je z nadaljnjim razvojem območja LAS dvigniti kakovost življenja ter s tem ohranjanje poselitve in življenja na podeželju.

Tematska področja

LAS med Snežnikom in Nanosom je pri pripravi SLR izhajal iz vseh štirih tematskih področij ukrepanja, ki so jih organi upravljanja skladov ESRR in EKSRP identificirali kot ključne izzive pri uresničevanju ciljev Evropske unije in reševanju lokalnih razvojnih potreb. Pri tem so bili za osnovo analiza stanja, SWOT analiza in identificirane prioritete oziroma potrebe partnerstva, upoštevani pa

so bili tudi vsi ključni evropski, nacionalni in regionalni strateški dokumenti, ki opredeljujejo razvoj do leta 2020 na različnih področjih: Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo, Program razvoja podeželja RS 2014-2020, Operativni program za izvajanje kohezijske politike ter Regionalni razvojni program Primorsko - notranjske regije 2014-2020.

Tabela 1: Cilji po tematskih področjih in iz njih izhajajoči konkretni kazalniki glede na sklade (EKSRP, ESRR)

Tematsko področje	Cilj	Kazalnik	EKSRP doseženo	ESRR doseženo	SKUPAJ		
Ustvarjanje novih delovnih mest	spodbuditi povezovanje med razvojnimi partnerji	število vzpostavljenih partnerstev	3	39	/	17	56
	spodbuditi razvojno naravnost akterjev	število podprtih operacij	7	8	/	3	11
	spodbuditi podjetniške aktivnosti na podeželju	število ustvarjenih novih delovnih mest	3	8	2	3	11
	pospešiti razvoj socialnega podjetništva	število podprtih operacij soc. podjetništva	/	3	1	0	3
število ustanovljenih socialnih podjetij		1	1	/	0	1	
Razvoj osnovnih storitev	izboljšati pogoje za zagotavljanje visoke kakovosti življenja	število novih programov	20	49	5	29	78
		število novih storitev	20	44	2	18	62
		št. na novo registriranih dopolnilnih dejavnosti	5	5	/	0	5
Varstvo okolja in ohranjanje narave	izboljšati ali ohraniti naravno okolje v dobrem stanju in spodbujati ukrepe za prilagajanje podnebnim spremembam	število izvedenih ozaveščevalnih operacij	6	38	5	8	46
		ustvariti nove pristope k razvoju osnovnih storitev na področju naravne in kulturne dediščine	število novih pristopov	3	9	1	3
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	Povečati družbeno povezanost in socialno vključenost vseh skupin prebivalstva	število novih programov	/	5	5	14	19
		število novih storitev	/	1	2	19	20

Kot je razvidno iz Tabele 1, je LAS med Snežnikom in Nanosom v programskem obdobju 2014-2020 presegl vse načrtovane cilje in beleži izjemno uspešno obdobje, tako z vidika učinka v lokalnem okolju kot z vidika pridobivanja in koriščenja sredstev, ki so temu območju namenjena v okviru programa CLLD. Med še posebej izpostavljenimi pa velja omeniti sledeče dosežke:

- V okviru tematskega področja »Ustvarjanje delovnih mest« je bilo podprtih kar 11 operacij in na novo ustvarjenih prav toliko delovnih mest. Treba je omeniti, da je bilo v okviru teh operacij ustanovljeno tudi eno socialno podjetje (Kmetija Slavec), ki ima v lokalnem okolju še toliko bolj poudarjen učinek. Poleg navedenega je bilo v okviru tematskega področja »Razvoj osnovnih storitev« na novo registriranih še 5 dopolnilnih dejavnosti, ki tudi posredno prispevajo k zmanjševanju brezposelnosti v lokalnem okolju.

- Prav tako v okviru tematskega področja »Razvoj osnovnih storitev« v obdobju 2014-2020 beležimo kar 78 novih programov in 62 novih storitev, torej v povprečju letno 11 novih programov in skoraj 9 novih storitev. Gre za zelo različne programe, ki prispevajo h kakovostni obravnavi kulturne in naravne oprijemljive dediščine (kot npr. v operacijah Obnova Hodnikovega mlina in Revitalizacija grajskega parka) ter neoprijemljive dediščine (kot npr. Dediščina furmanstva ter Domače in umetnostne obrti). Veliko programov je neposredno nagovarjalo tematiko trajnostnega razvoja (kot npr. Eko trip in Socialno podjetje za distribucijo lokalno pridelane hrane), nastalo je tudi nekaj programov, ki nagovarjajo posamezne dejavnosti, ki so na podeželju bolj pogoste (npr. kamnoseštvo in ribištvo). Enako velja tudi za storitve, nastale v dotičnem

Pozivi

Osnovna naloga LAS med Snežnikom in Nanosom je izvajanje Strategije lokalnega razvoja, v okviru katere se išče operacije (projekte) za doseganje ciljev Strategije. Operacije (projekte) na področju, ki ga pokriva LAS, lahko prijavi ali izpelje vsakdo z dobro idejo v skladu s cilji Strategije. Zato LAS redno objavlja javne pozive za nabor operacij, kjer se preveri projektne ideje in skupaj z nosilcem(i) izbrane operacije prijavi vlogo za potrditev na Agenciji za kmetijske trge in razvoj podeželja.

programskem obdobju, ki v prostor prinašajo novosti kot so terensko jahanje, izkušnja žganjekuhe, razširitev dejavnosti ovčjereje in kozjereje (izdelki iz mesa, mleka, volne itd.), literarne izkušnje in druge.

- Tudi na tematskem področju »Varstvo okolja in varovanje narave« beležimo znatno preseganje zastavljenih kazalnikov: tako se LAS med Snežnikom in Nanosom lahko ponaša s kar 46-imi izvedenimi ozaveščevalnimi operacijami, ki prispevajo k izboljšanju ali ohranitvi naravnega okolja v dobrem stanju in k spodbujanju ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam ter 12-imi novimi pristopi, ki prispevajo k razvoju osnovnih storitev na področju naravne in kulturne dediščine. Med prvimi tako velja omeniti operacijo Užitni in čutni parki, ki je prispevala k ozaveščanju prebivalcev o ekoloških vrtovih/parkih, permakulturi, biodiverziteti ter ostalih vidikih naravi prijaznega vzdrževanja vrtov in parkov. Kot enega boljših primerov pa izpostavljamo operaciji Vzpostavitev trajnostnega eko šotorišča za gibalno ovirane ter Interaktivni turizem (projekt sodelovanja), ki sta v prostor vnesli tudi nove programe vodenja za gibalno ovirane z naravovarstvenimi in s krajinskim parkom povezanimi vsebinami.

- Ranljive skupine so bile tudi sicer v obdobju 2014-2020 na območju LAS med Snežnikom in Nanosom izjemno izpostavljene. V okviru tematskega področja »Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin« je bilo predstavljenih kar 19 novih programov in 20 novih storitev, kot so na primer operacija Igra nas povezuje, usmerjena v pripravo programov za otroke s posebnimi potrebami ter operacija Biti na konju, ki jahanje približuje tudi gibalno oviranim osebam ter otrokom s težavami.

V programskem obdobju je bilo LAS med Snežnikom in Nanosom dodeljenih skupaj dobrih 2,7 mio EUR, pri čemer je bil za podporo za tekoče stroške in stroške animacije LAS med Snežnikom in Nanosom upravičen do 416.405,90 EUR oz. 18,3 odstotka celotnega zneska (glej Tabela 2).

Tabela 2: Cilji po tematskih področjih in iz njih izhajajoči konkretni kazalniki glede na sklade (EKSRP, ESRR)

	Dodeljeno po odločbi			Skupaj
SREDSTVA EKSRP 19.2.	730.497,36 €			
SREDSTVA EKSRP 19.3.		304.721,81 €		
SREDSTVA EKSRP 19.4.			349.912,00 €	
SREDSTVA EKSRP REZERVA	419.099,47 €			
SREDSTVA TRANZICIJE 19.2.IN 19.4.	54.404,10 €		66.493,90 €	
SKUPAJ	1.204.000,93 €	304.721,81 €	416.405,90 €	1.925.128,64 €
SREDSTVA ESRR 19.2.	790.144,94 €			
SREDSTVA ESRR 19.3.	29.504,02 €			
SREDSTVA ESRR REZERVA	0,00 €			
SKUPAJ	819.648,96 €			819.648,96 €
SKUPAJ OBA SKLADA	2.023.649,89 €	304.721,81 €	416.405,90 €	2.744.777,60 €

V obdobju 2014-2020 je bilo izvedenih šest javnih pozivov za operacije, ki so jih predlagali različni upravičenci na območju LAS med Snežnikom in Nanosom. V okviru teh pozivov je bilo pripravljenih 43 operacij v predvideni skupni vrednosti 2.498.757,98 EUR in 7 skupnih operacij v predvideni skupni vrednosti 539.492,95 EUR, pri čemer je bilo skupno odobrenih sredstev CLLD 1.971.221,40 EUR, od tega 1.172.501,40 EUR iz EKSRP (59,48 odstotka) in 798.720,00 EUR iz ESRR (40,52 odstotka).

Poleg navedenih je bilo pripravljenih in odobrenih še 6 projektov sodelovanja, sofinanciranih iz dodatnih sredstev

CLLD za projekte sodelovanja v višini 304.721,81 EUR, skupno 15,06 odstotka od celotnega zneska, namenjenega izvedbi projektov (operacij) v lokalnem okolju.

Skupaj je bilo tako v obdobju od 2014 do 2020 na območju LAS med Snežnikom in Nanosom izvedenih 56 operacij v skupni vrednosti 3.487.646,38 EUR oziroma skupnega sofinanciranja iz programa CLLD v višini 2.275.924,30 EUR (glej Tabela 3).

Tabela 3: Pregled izvedenih javnih pozivov

JAVNI POZIV	DATUM OBJAVE	SKLAD	ŠTEVILO OPERACIJ	PREDVIDENA CELOTNA VREDNOST €	ODOBRENA SREDSTVA CLLD v €	% SOFINANCIRANJA
1. JAVNI POZIV	15.11.2016	EKSRP	10	398.145,91	267.312,25	67
2. JAVNI POZIV	10.02.2017	ESRR	7	496.123,65	271.709,32	55
3. JAVNI POZIV	19.02.2018	EKSRP	10	483.822,88	303.148,14	63
4. JAVNI POZIV	19.11.2018	ESRR	5	397.438,81	237.674,73	60
5. JAVNI POZIV	5.06.2020	EKSRP	7	430.407,48	319.822,51	74
6. JAVNI POZIV	20.01.2022	ESRR	4	292.818,70	209.071,69	71
PROJEKTI SODELOVANJA	/	EKSRP	6	449.396,00	304.721,81	68
SKUPNI PROJEKTI	/	Oba sklada	7	539.492,95	362.482,85	67
SKUPAJ			56	3.487.646,38	2.275.924,30	

Med rednimi in skupnimi operacijami, ki so bile pripravljene s pomočjo šestih javnih pozivov, jih je največ enako prispevalo k uresničevanju ciljev na prvem tematskem področju »Ustvarjanje novih delovnih mest« (36 operacij oz. 35 odstotkov vseh operacij) in drugem tematskem področju »Razvoj osnovnih storitev« (prav tako 36 operacij ali 35 odstotkov vseh operacij), sledijo operacije, ki prispevajo k uresničevanju ciljev na tretjem tematskem področju »Varstvo okolja in ohranjanje narave«. Teh je dobra petina (20 odstotkov oz. 20 operacij). Najmanj je bilo v obdobju 2014–2020 operacij, ki so nagovarjale

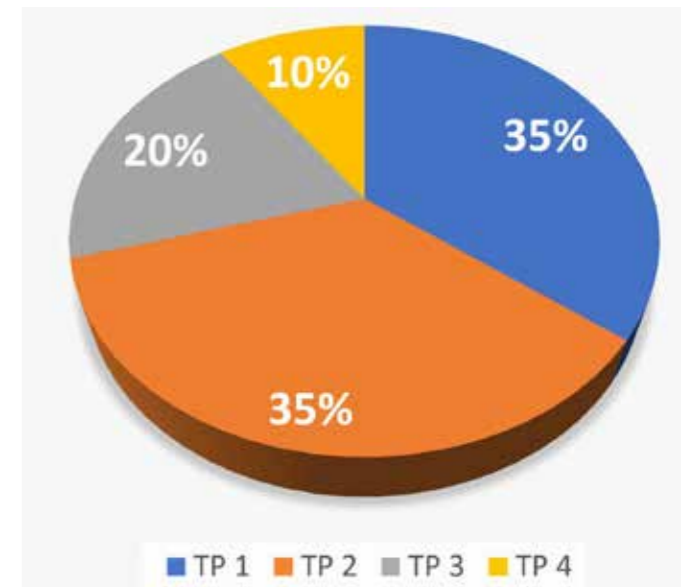
četrto tematsko področje »Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin« (10 projektov oz. 10 odstotkov), kar pa ne pomeni nujno, da je bilo to tematsko področje zapostavljeno. Glede na prej izpostavljeno ugotovitev, da je na tem področju nastalo izjemno veliko število novih programov in storitev, je presoja o tem, ali je bilo to tematsko področje nagovorjeno v zadostni meri, pravzaprav odločitev nadaljnjih deležniških razprav. Podrobnejši pregled števila operacij, ki prispevajo k posameznim tematskim področjem glede na izveden javni poziv, je predstavljen v Tabeli 4.

Tabela 4: Število projektov glede na posamezno tematsko področje in glede na izvedeni javni poziv

JAVNI POZIV	DATUM OBJAVE	SKLAD	ŠTEVILO OPERACIJ	TP 1	TP 2	TP 3	TP 4
1. JAVNI POZIV	15.11.2016	EKSRP	10	5	6	1	0
2. JAVNI POZIV	10.02.2017	ESRR	7	3	3	2	5
3. JAVNI POZIV	19.02.2018	EKSRP	10	9	9	6	0
4. JAVNI POZIV	19.11.2018	ESRR	5	5	3	2	3
5. JAVNI POZIV	5.06.2020	EKSRP	7	7	7	7	0
6. JAVNI POZIV	20.01.2022	ESRR	4	1	3	0	0
SKUPNE OPERACIJE	/	Oba sklada	7	6	5	2	2
SKUPAJ			50	36	36	20	10

¹ Projektov, vključenih v analizo, je 50, vendar so posamezni projekti lahko prispevali k uresničevanju ciljev več tematskih področij, zato je skupno število projektov po posameznih tematskih področjih višje od celotnega števila vseh projektov.

Pojasnilo k tabelam	
1 tematsko področje – TP 1	Ustvarjanje novih delovnih mest
1 tematsko področje – TP 2	Razvoj osnovnih storitev
1 tematsko področje – TP 3	Varstvo okolja in ohranjanje narave
1 tematsko področje – TP 4	Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

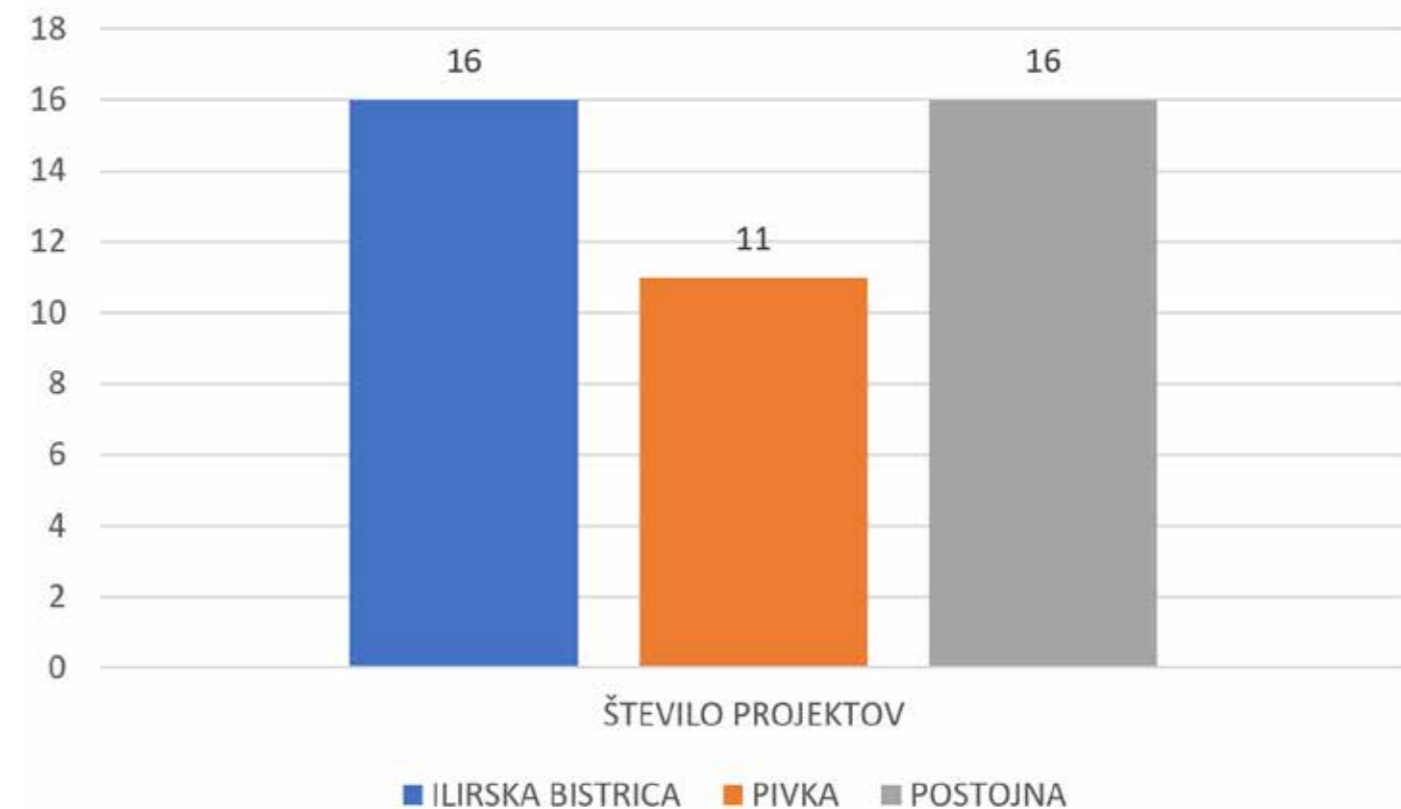
Naslednja slika prikazuje razporeditev projektov iz vseh javnih pozivov glede na posamezno tematsko področje.

Slika 1: Odstotek projektov glede na posamezno tematsko področje

Med 43-imi operacijami, prejetimi v okviru šestih javnih pozivov, je po 16 takšnih, katerih glavni prijavitelji prihajajo iz Občine Ilirska Bistrica in Občine Postojna, iz Občine Pivka pa prihaja 11 glavnih projektnih prijaviteljev

(glej Sliko 1). Na ta način je bila zagotovljena enakomerna porazdelitev novih operacij po celotnem območju LAS med Snežnikom in Nanosom.

Slika 2: Število operacij glede na javni poziv in glede na Občino glavnega prijavitelja

Analiza učinkov LAS med Snežnikom in Nanosom

LAS med Snežnikom in Nanosom je med rednimi aktivnostmi izvajal tudi dosledno spremljanje lastne uspešnosti in učinkovitosti. Analize podatkov so bile redno predstavljene na sejah Upravnih odborov, s ključnim poudarkom na prikazu ključnih kazalcev s tematskih področij Strategije lokalnega razvoja:

- ustvarjanje delovnih mest - število novih delovnih mest;
- razvoj osnovnih storitev - število novih storitev, programov, podprtih operacij socialnega podjetništva, ustanovljena socialna podjetja;
- varstvo okolja in ohranjanje narave – število izvedenih ozaveščevalnih akcij, število realiziranih novih pristopov;
- večja vključenost ranljivih skupin - število novih programov in storitev;

V drugi polovici programskega obdobja, v marcu 2019, je bila poleg navedenega opravljena tudi analiza zadovoljstva uporabnikov s storitvami LAS med Snežnikom in Nanosom, preko katere se je ugotavljalo predvsem uspešnost delovanja LAS. Opravljena analiza je pokazala visoko stopnjo zadovoljstva med uporabniki s storitvami LAS med Snežnikom in Nanosom. Še posebej izpostavljamo:

- Uporabniki LAS dobro poznajo, informacije o delu LAS največkrat prejmejo iz lokalnih medijev ali preko elektronskih novic, pa tudi preko spletne strani in aktivnosti LAS. Med pomembnimi kanali za informiranje je tudi osebna udeležba uporabnikov, saj se tudi osebno informacije po območju zelo hitro prenašajo.

- Zelo dobro poznani so tudi javni pozivi, preko katerih LAS spodbuja k pripravi in izvedbi operacij na lokalni ravni. Tretjina uporabnikov pridobi informacije o tem preko ostalih uporabnikov, medtem ko dve tretjini uporabnikov informacijo pridobita neposredno s strani zaposlenih na LAS. To kaže tudi na dobro angažirana sredstva za animacijo, ki jih LAS pridobi s strani sofinancerja za namene spodbujanja javnosti k pripravi operacij.

- Uporabniki razpis - ki ga ocenjujejo kot jasen in dovolj informativen - hkrati ocenjujejo tudi kot težaven in zanje pogosto zahteven. Na tem mestu izpostavljajo visoko stopnjo zadovoljstva s podporo, ki jim jo pri tem nudijo zaposleni LAS, kar ponovno kaže na dobro angažirana sredstva, ki jih LAS v ta namen pridobi s strani sofinancerja.

- Tudi pri izvedbi operacij, ki jih prijavitelji pridobijo v okviru programa CLLD, se v veliki meri zanašajo na administrativno podporo zaposlenih na LAS, še posebej pri ustrezni pripravi zahtevkov, za katere uporabniki menijo, da je preveč zahtevna.

- Uporabniki so izrazili visoko stopnjo zadovoljstva z delom LAS ter so kot pozitivno izpostavili tudi sodelovanje med posameznimi LAS. Poudarjajo tudi vlogo LAS pri promociji tako LAS aktivnosti kot tudi pri promociji uspešno zaključenih operacij in njihovih rezultatov, kar velja ohraniti tudi v prihodnje.

Ključne ugotovitve

Predstavljena analiza se nanaša na izvajanje Strategije lokalnega razvoja na območju med Snežnikom in Nanosom v celotnem programskem obdobju 2014-2020, pri čemer pa je treba poudariti posamezne metodološke omejitve. Pričujoči dokument prikazuje doseganje kazalcev učinka in rezultatov, ki izhajajo iz same Strategije.

Gre predvsem za sledeče kazalce:

- število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami;
- delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije v primerjavi z določenim finančnim okvirjem;
- delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije;

Ob upoštevanju navedenega in na osnovi predstavljenih podatkov tako velja zaključiti naslednje:

- LAS med Snežnikom in Nanosom je v programskem obdobju 2014-2020 preseгла vse načrtovane cilje in na ta način beleži izjemno uspešno obdobje, tako z vidika učinka v lokalnem okolju kot z vidika pridobivanja in izkoriščanja sredstev, ki so temu območju namenjena v okviru programa CLLD. Na ta način je bilo na območju Občin Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna ustvarjenih 11 delovnih mest in eno socialno podjetje, na novo registriranih je bilo 5 dopolnilnih dejavnosti, kar kaže na prispevek LAS k zmanjševanju brezposelnosti v lokalnem okolju.

- LAS med Snežnikom in Nanosom je generiral v okolje kar 78 novih programov in 62 novih storitev, ki prispevajo tako h kakovostni obravnavi kulturne in naravne oprijemljive ter neoprijemljive dediščine, kakor tudi k zmanjševanju razvojnega razkoraka med posameznimi dejavnostmi, ki so na podeželju bolj pogoste (npr. kamnoseštvo in ribištvo). Znatno je prispevek LAS med Snežnikom in Nanosom k razvoju trajnostno naravnanih storitev, še posebej tistih, ki bogatijo tudi lokalno turistično okolje.

- V okviru operacij, ki jih je podprla LAS med Snežnikom in Nanosom, je tudi kar 46 uspešnih ozaveščevalnih akcij, ki prispevajo k izboljšanju ali ohranitvi naravnega okolja v dobrem stanju in k spodbujanju ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam ter 12 novih pristopov, ki prispevajo k razvoju osnovnih storitev na področju naravne in kulturne dediščine.

- Čeprav je bilo, v primerjavi z vsemi izpostavljenimi tematskimi področji Strategije lokalnega razvoja, to področje najmanj nagovorjeno, pa tudi na področju vključevanja ranljivih skupin in reševanja težav, s katerimi se slednje soočajo, LAS med Snežnikom in Nanosom beleži pomemben napredek: 19 novih programov in 20 novih storitev, ki nagovarjajo posebne potrebe raznolikih ranljivih skupin na območju.

- LAS med Snežnikom in Nanosom je s svojim delovanjem in z rednim izvajanjem aktivnosti v okolje doprinesel 56 operacij v skupni vrednosti sofinanciranja 2.275.924,30 EUR in tudi na ta način presegl pričakovanja. LAS med Snežnikom in Nanosom je, poleg z Odločbo dodeljenih sredstev, pridobil še dodatna sredstva iz razpisa 19.3. v višini 304.721,81 EUR za sofinanciranje projektov sodelovanja. Gre za pomembno pridobitev, ki so jo dosegli zgolj najbolj uspešni nosilci programa CLLD.

- Med izvajanjem programa je bila izvedena tudi raziskava o zadovoljstvu uporabnikov s samim LAS, s programom CLLD in z operacijami, ki jih je bilo mogoče izvajati v okviru programa, kjer so bili tudi zabeleženi nadpovprečni rezultati: visoka stopnja zadovoljstva uporabnikov ter zaznana uspešnost in učinkovitost LAS med Snežnikom in Nanosom.

Na osnovi navedenega tako zaključujemo, da je LAS med Snežnikom in Nanosom uspešno zaključil programsko obdobje 2014-2020: tovrstno dobro prakso velja nadaljevati tudi v prihodnje.

05 1. poziv: TRAJNOSTNI RAZVOJ PODEŽELJA

Spodbujanje podjetništva in turističnih dejavnosti ob ohranjanju naravnega okolja in kulturne dediščine.

BLAGOVNA ZNAMKA »THE SECRET VILLAGE«

Nova blagovna znamka The Secret Village s **skupno promocijo ekoloških pridelkov** in izdelkov treh partnerjev ter s **človeku in naravi prijaznim načinom kmetovanja** dopolnjuje **ponudbo ekoloških izdelkov** v regiji in omogoča nakup v **novi spletni trgovini** v treh jezikih.

Ponudbo **dvajsetih novih produktov** prodajnega asortimana (bio žit, moke, mlete na mlinske kamne, hladno luščene bio kaše, hladno stiskanega olja, aronije itd.) nameravajo še razširiti z novimi izdelki. Koncept sonaravnega bivanja uvajajo tudi z **vzrejo avtohtone slovenske pasme** krškopoljskih prašičev in govedi.

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest

izvedba: november 2017–november 2018

nosilec projekta: Jožef Gruden s.p., Šmihel pod Nanosom

partnerji: Tomaž Premrl, Šmihel pod Nanosom; Damijan Fatur, Pivka;

vrednost projekta: skupaj 16.937,99 EUR, sofinanciranje 8.957,55 EUR/EKSRP

JAHALNE POČITNICE Z LASTNIM KONJEM

Nov turistični produkt »Jahalne počitnice z lastnim konjem« pomeni **novost na območju LAS** in turistu ponuja **možnost aktivnih počitnic v neokrnjeni naravi s svojo živaljo**, ponudnikom pa možnost, da za daljši čas **zapolnijo svoje kapacitete**. Nišna ponudba v regijo privablja nove goste, partnerjema pa omogoča sinergičen učinek tako z vidika finančnih kot kadrovske vire.

Partnerja sta **uredila Kmetijo Volk** ter **začrtala jahalne poti s počivališčem v gozdu** in **dvema lokacijama za druženje in sproščanje** ter se povezala z ostalimi turističnimi ponudniki. Oblikovali so tudi **spletno stran** in posneli **promocijski film**.

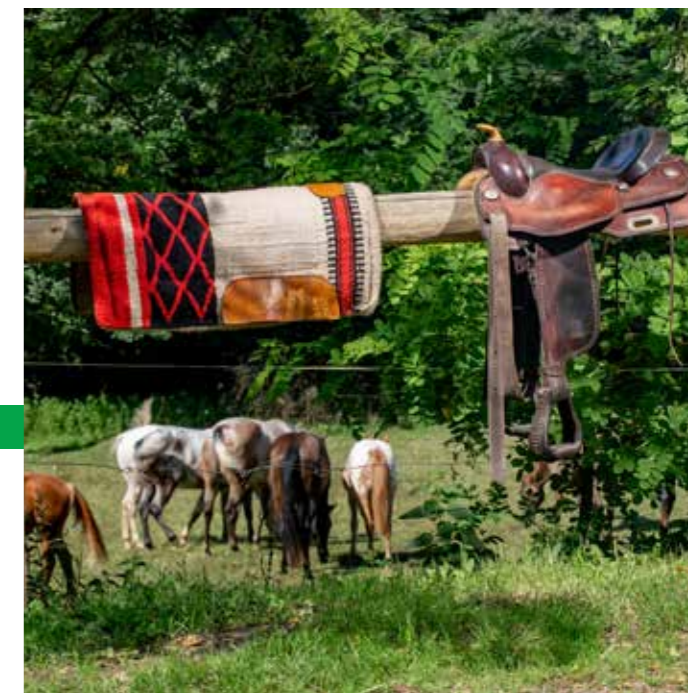
Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest

izvedba: september 2017–marec 2018

nosilec: Tomaž Volk, Suhorje

partner: Miroslav Delost, Šembije

vrednost projekta: skupaj 15.023,66 EUR, sofinanciranje: 8.207,27 EUR/EKSRP

HOP ON – HOP OFF TURISTIČNI PREVOZ

Snovalci projekta so obiskovalcem regije ponudili **alternativni način prevoza** do posameznih točk ter tako nadgradili transfer med vključenimi, bolj oddaljenimi in manj znanimi turističnimi točkami, z **interpretativnim turističnim vodenjem**. Domači in tuji obiskovalci so pridobili **kakovostno storitev**, ki je **vključila tudi lokalno turistično gospodarstvo**, predvsem ponudnike namestitev.

Z izvedbo pilotne faze prevoza v turistični sezoni je bil narejen **prvi korak k nadgradnji turistične ponudbe** z možnostjo obiska oddaljenih točk ruralne regije. Oblikovan je tudi že **itinerarij kot osnova za lokalne turistične vodnike**, ki so bili vključeni že v pilotno fazo.

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest

izvedba: oktober 2017–september 2018

nosilec: RRA Zeleni Kras, Pivka

partnerji: Zavod Znanje Postojna; Zavod za turizem Pivka; TIC Bistrica; TUAM d.o.o.;

vrednost projekta: skupaj 43.484,06, Znesek sofinanciranja: 12.711,68 € /EKSRP

OHRANJANJE DEDIŠČINE FURMANSTVA

V sklopu operacije »Ohranjanje dediščine furmanstva ob cesarski cesti Dunaj - Trst s poudarkom na območju občine Postojna« sta v produkciji Studia Proteus Postojna nastala **dva dokumentarna filma**, pomembna za **dokumentiranje kulturne dediščine prevoznitva** na območju občin Postojna, Pivka in Ilirska Bistrica.

Projekt je omogočil **nabavo snemalne opreme** in eno **ново zaposlitev** ter okrepil **znanje s področja filmskega dokumentiranja kulturne dediščine**. Prebivalci vseh treh občin so si lahko filma ogledali na **javnih projekcijah**, DVD-ji so dostopni tudi v lokalnih knjižnicah.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev in ohranjanje delovnih mest

izvedba: november 2017–september 2018

nosilec projekta: Kulturno društvo Kolut, Postojna

partnerji: Studio Proteus Postojna; Občina Postojna;

vrednost projekta: skupaj 66.534,03 EUR, sofinanciranje 46.889,41 EUR/sklad EKSRP

V produkcijski hiši Kolut smo v sodelovanju z več partnerji v treh različnih projektih LAS med Snežnikom in Nanosom posneli tri dokumentarne filme: Dediščina furmanstva, Naravna dediščina ob Veliki vodi in Njegova ekscelenca Haasberg. Največji producerski izziv vsakega načrtovanja filmskega projekta je pripraviti stabilno finančno konstrukcijo, zato je sodelovanje v tovrstnih projektih ključno, obenem pa prinaša dolgoročne učinke v smislu ozaveščanja o pomenu naravne in kulturne dediščine na našem območju. Končni izdelki - filmi pa so tudi pomembna oblika turistične promocije območja. Alenka Furlan Čadež, Društvo Kolut

REKONSTRUKCIJA PARTIZANSKE BOLNIŠNICE ZALESJE

Z rekonstrukcijo partizanske bolnišnice Zalesje je območje Brkinov pridobilo **ново turistično ponudbo**, **edinstven spomenik humanitarne dejavnosti**, privlačno tudi za obiskovalce bližnjih, večjih turističnih točk, ki jih zanimata zgodovina in humanitarna dediščina druge svetovne vojne. Povečanje turističnega obiska bo **spodbudilo tudi dodatno ponudbo** na območju, kjer število prebivalcev sicer upada.

V sklopu projekta so **obnovili in z replikami opremili obstoječe objekte** partizanske bolnišnice, **uredili poti ter postavili klopi, ograje in table**. S **sprehajalno potjo so povezali rekonstruirano bolnišnico s spominsko sobo** na Ostrožnem Brdu.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: november 2017–avgust 2018

nosilec: Občina Ilirska Bistrica

partner: TIC Ilirska Bistrica

vrednost projekta: skupaj 57.706 EUR, sofinanciranje 27.069 EUR /EKSRP

HODNIKOV MLIN

Projekt **obnove mlinskega kolesa in fasade Hodnikovega mlina** je povezal preteklost in prihodnost v historičnem jedru Ilirske Bistrice, nekdanjem mestu mlinov in žag. Obnovljeno mlinsko kolo **dopolnjuje zbirko mlinarstva** v muzeju ter tako nudi **nov program izobraževanja mladih**.

Gre za primer **dobre prakse ohranjanja tehniške kulturne dediščine s prikazom uporabe obnovljivih virov energije**, ki združuje sonaravno gospodarjenje s skrbjo za okolje. Obnovljeni mlin z **lepšo in bolj urejeno okolico** in jedra mesta predstavlja del celovite **turistične ponudbe** v Ilirski Bistrici.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: september 2017–junij 2018

nosilec projekta: Kristijan Hodnik, Ilirska Bistrica

partner: Gostinstvo Tomex, Ilirska Bistrica

vrednost projekta: skupaj 38.606,14 EUR, sofinanciranje 29.713,45 EUR/EKSRP

PREMIČNI TUNEL ZA JAGODE IN MALINE IN MULČER

V nasadu v Vrbici so postavili **posebne premične tunele**, ki omogočajo hitro sestavljanje in razstavljanje, ter tako zaščitili jagodičevje pred vremenskimi vplivi. S tem so močno **zmanjšali uporabo fitofarmaceutskih sredstev**, v duhu trajnostnega kmetovanja pa so se odločili tudi za zeleno gnojenje z lucerno in se pri tem **povezali z ekološko kmetijo**, kjer pridelujejo visoko beljakovinsko krmo za živali.

Za kakovostno opravilo na kmetiji uporabljajo **nov stroj - mulčer**. **Nova nasada malin in jagod** pa jim omogočata redno prodajo jagodičevja neposredno strankam ter posredno preko partnerja. Z jagodičevjem **oskrbujejo lokalne odjemalce**, tudi šole in DSO.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: september 2017–julij 2018

nosilec: Bojan Uljan, Vrbica

partnerji: Aleksandra Vadnjal; DK zastopništvo David Kožman s.p.;

vrednost projekta: skupaj 20.560,89 EUR, sofinanciranje 9.759,79 EUR/EKSRP

UŽITNI IN ČUTNI PARKI

Užitni in čutni parki v vseh treh občinah na območju LAS so namenjeni medgeneracijskemu izobraževanju o **različnih vidikih samooskrbe in trajnostnega razvoja podeželja**. Projekt je močno izboljšal zavest različnih skupin prebivalstva o pomenu **ohranjanja biodiverzitete in avtohtonih rastlin** ter omogočil **prenos, ohranjanje in nadgradnjo znanja** o obdelavi tal in pridelavi užitnih rastlin na okolju prijazen način.

Partnerji so uredili **tri užitne čutne parke** z užitnimi, tudi nekaterimi že pozabljenimi rastlinami, ki so na voljo prebivalcem. Izdelali so tudi **dva idejna in izvedbena načrta** za užitna čutna parka. V Postojni tudi po zaključku deluje **Kmetijski krožek**, ki je nastal v sklopu projekta.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: november 2017–november 2018

nosilec: Zavod Znanje Postojna

partnerji: Občina Pivka; Občina Postojna; OŠ Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica; KGZS; Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, Izpostava Postojna; OŠ Rudolfa Ukoviča Podgrad;

Vrednost projekta: skupaj 62.828,24 EUR, sofinanciranje 46.570,53 EUR/EKSRP

UREDITEV STUDIA TV GALEJA

Zavod TV Galeja je v projektu pridobil **nov in tehnološko sodobno opremljen studio** za snemanje novih televizijskih oddaj ter s tem ustvaril pogoje za eno novo zaposlitev, v nadaljevanju investicije v naslednjih letih pa tudi **možnosti za nova delovna mesta**. Posodobitev studia je omogočila tudi **izobraževanje in usposabljanje dijakov**.

Dijakom računalniškega oddelka Gimnazije Ilirska Bistrica TV Galeja nudi praktično izobraževanje s področja multimedije in studijske tehnike. V okviru operacije sta nastali **dve novi mesečni oddaji**: »Zmoremo« in »V stiku z naravo«.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: november 2017–oktober 2018

nosilec: Zavod TV Galeja, Ilirska Bistrica

partnerja: Šolski center Postojna; Gimnazija Ilirska Bistrica;

vrednost projekta: skupaj 55.331,29 EUR, sofinanciranje 39.216,56 EUR/EKSRP

Lokalna televizija je za naš kraj zelo pomembna, zato smo zadovoljni, da nam je ta projekt omogočil snemanje različnih pogovornih oddaj. Še posebej neprecenljive za Ilirsko Bistrico in okolico so tiste s kulturno-zgodovinsko vsebino, ki so pomembne tudi za ohranjanje tradicije in dediščine. Še vedno sodelujemo z gimnazijci iz Ilirske Bistrice, ki nas obiskujejo ob medijskih dnevih, pri nas pa snemajo tudi različne oddaje. Mi pa brezplačno zabeležimo tudi mnoge njihove dogodke in prireditve. Brez sodelovanja z LAS pa vse to ne bi bilo mogoče. Miloš Valenčič, TV Galeja

06 2. poziv: DRUŽBENA POVEZANOST IN SOCIALNA VKLJUČENOST

Ustvarjanje pogojev za kakovostno življenje ob sodelovanju vseh skupin prebivalstva.

DOŽIVLJAJSKI PROGRAMI V PARKU VOJAŠKE ZGODOVINE

Za razvoj doživljajskih programov so se v Parku vojaške zgodovine (PVZ) odločili zaradi vedno večjega povpraševanja obiskovalcev po tovrstni ponudbi. Park PVZ s tehniško dediščino in infrastrukturo ter okoliškimi gozdovi in travniki nudi ugodne pogoje za **spoznavanje vojaško - zgodovinske dediščine** kraja in neposredne okolice na podlagi lastne izkušnje.

Redno muzejsko ponudbo so tako nadgradili z **novim turističnim produktom** - programi na temelju animirane doživljajske avanture na prostem (teambuilding za zaključene skupine in rojstnodnevna zabava za najmlajše). Hkrati so poskrbeli za **oživitev in rekvilivacijo območja starih vojašnic**.

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest

izvedba: oktober 2017–september 2018

nosilec: Javni zavod za upravljanje dediščine in turizem Pivka

vrednost projekta: skupaj 14.019,57 EUR, sofinanciranje 9.838,07 EUR/ESRR

Park vojaške zgodovine Pivka z LAS sodeloval že v številnih uspešnih projektih. Ti so nam omogočili dvig kakovosti ponudbe in prepoznavnosti Parka ter regije, uvedbo novih inovativnih oblik storitev s trajnostnim pristopom, pa tudi poglobitev sodelovanja z ostalimi ponudniki, institucijami in partnerji. Vsi izvedeni projekti so bili zastavljeni dolgoročno in so tudi po formalnem zaključku ostali del integralne ponudbe Parka, ohranili pa smo tudi povezovanje z ostalimi lokalnimi turističnimi deležniki. Andreja Požar Vadnja, PVZ Pivka

STARE OBRTI ZA NOVE PODJETNIŠKE PRILOŽNOSTI

V sklopu projekta je bila celovito **obnovljena zunanjsčina stare postojnske brivnice** lastnika in brivca Janka Ozbiča, enega najbolj ohranjenih obrtniških lokalov v Sloveniji. Spremljajoča **razstava, posvečena zgodovini brivnice**, s poudarkom na podjetniškem vidiku, je dragocen dokument duha časa in je služila tudi kot navdih podjetnikom in domačinom.

Na **delavnicah** so zainteresirani dobili tudi praktične napotke o registraciji podjetja in drugih zagonskih dejavnostih ter spoznali osnove marketinga in primere dobrih praks. Posebno pozornost so v projektu namenili **promociji dveh tradicionalnih dejavnosti:** žganjekuhi in ustvarjanju volnenih izdelkov.

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest

izvedba: marec 2018–september 2019

nosilec: Občina Postojna

partnerji: Zavod Znanje Postojna; Javni zavod za upravljanje dediščine in turizem Pivka; Izobraževanje Tamara Urbančič s.p., Ilirska Bistrica;

vrednost projekta: skupaj 75.566,56 EUR, sofinanciranje 50.000,00 EUR/ESRR

RAZŠIRITEV DEJAVNOSTI PENSIONA PATRIK

S postavitvijo **montažne športne dvorane** ob penzionu Patrik v Podgradu je ponudnik zagotovil **dodano vrednost svoje ponudbe** za goste, kraj pa je bogatejši za **športno infrastrukturo**, ki jo uporabljajo tudi društva in krajani. Urbano okolje je pridobilo možnost za izvedbo **šestih novih športnih dejavnosti**.

Nova ponudba privablja turiste na poti od Trsta proti Reki in ponudniku omogoča **celoletno dejavnost**, pa tudi **ново delovno mesto** za vodenje in vzdrževanje dvorane.

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest in družbena povezanost in socialna vključenost vseh skupin prebivalstva

izvedba: avgust 2017–marec 2020

nosilec projekta: Patrik Križman, Podgrad

partnerji: Osnovna šola Rudolfa Ukoviča Podgrad; Nogometni klub Plama Pur Podgrad; Prostovoljno gasilsko društvo Podgrad; Krajevna skupnost Hrušica;

vrednost projekta: skupaj 139.281,27 EUR, sofinanciranje 50.000,00 EUR/ESRR

URBANA PRENOVA POSTOJNE

Projekt Celostne urbane prenovе mestnega jedra Postojne je **povezal vse deležnike v prostoru** in jih spodbudil k sodelovanju in iskanju rešitev za oživitve Tržaške ulice z novimi programi in vsebinami. V sklopu operacije so izoblikovali **smernice za nadaljnje politike in posege v prostor** v mestu.

Z vključitvijo prebivalcev (anketami in delavnicami) so pridobili **predloge in pobude ter projektne rešitve** za postopno uvedbo novega prometnega režima in **uresničili tri projekte za urbano opremo**. Z oživitvijo mestnega jedra bi se ponudila možnost za nove zaposlitve, programe, dejavnosti in storitve.

Tematsko področje: varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: oktober 2017–oktober 2018

nosilec: Občina Postojna

partnerji: PROSTOR, društvo za arhitekturo in prostor Podgrad; Mladinski center Postojna; Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna;

vrednost projekta: skupaj 20.660,05 EUR, sofinanciranje 7.633,36 EUR/sklad ESSR

TRAJNOSTNO EKO ŠOTORIŠČE ZA GIBALNO OVIRANE

Ekološko trajnostno šotorišče v okviru Srednje gozdarske in lesarske šole sledi **načelu trajnosti** z uporabo naravnih materialov ter sončne energije in drugimi okolju prijaznimi elementi. Predstavlja **izvirno turistično ponudbo** v regiji, se **povezuje z lokalnimi ponudniki** in skupaj z ostalimi aktivnostmi prispeva k **ozaveščanju o pomenu ohranjanja okolja in pridelave lokalne hrane**.

Trajnostno šotorišče je opremljeno s **klančino za gibalno ovirane osebe**, osebam s posebnimi potrebami sta **prilagojena tudi soba in stranišče**. Gostje imajo tudi **možnost souporabe zeliščnega vrta**. V Krajinskem parku Pivška presihajoča jezera so v sklopu projekta oblikovali tri **nove programe za ranljive skupine**.

Tematsko področje: varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: januar 2018–september 2019

nosilec: Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna

partnerji: Občina Pivka; Izobraževanje Tamara Urbančič s.p., Ilirska Bistrica; Priprava hrane pri vas doma, Rihard Baša s.p., Ilirska Bistrica;

vrednost projekta: skupaj 69.532,89 EUR, sofinanciranje 46.117,33 EUR/ESRR

SGLŠ je v preteklih programskih obdobjih sodelovala v petih projektih LAS med Snežnikom in Nanosom. Imamo izključno pozitivne izkušnje, saj je, poleg uspešno izvedenih naložb, šola sodelovala pri razvoju inovativnih produktov in programov, ustvarjanju delovnih mest ter vključevanju ranljivih skupin. Pri tovrstnih projektih je odlično to, da se lahko povezujejo tako pravne kot fizične osebe z namenom deljenja izkušenj in znanja ter sodelovanja za doseg rezultata, uporabnih tudi širše - za prebivalce LAS. Predvsem pa za naše dijake, kar je tudi cilj sodelovanja šole v projektih. Tamara Urbančič, koordinatorica SGLŠ

SPODBUDITEV KULTURNEGA UTRIPA V REGIJI 1

Projekt je spodbudil nastanek in razvoj **novih vsebin na področju kulture in izobraževanja** in **povezal tako osrednje centre kulture v treh občinah kot vse skupine prebivalstva** oziroma ciljno občinstvo v regiji. Omogočil je **tehnično posodobitev** Krpanovega doma, hkrati pa postavil **temelje za skupno informacijsko mrežo in sodelovanje** na programskem področju.

V Krpanovem domu v Pivki so **uredili prostor za namestitve predvjalne opreme** in kupili **tehnično opremo za predvajanje multimedijских vsebin**. V vseh treh kulturnih domovih so predvajali tudi film Dediščina furmanstva.

Tematsko področje: družbena povezanost in socialna vključenost vseh skupin prebivalstva

izvedba: januar 2018–september 2019

nosilec: Občina Pivka

partnerji: Občina Ilirska Bistrica; Občina Postojna; Studio Proteus Postojna;

vrednost projekta: skupaj 98.715,08 EUR, sofinanciranje 50.000,00 EUR/ESRR

SPODBUDITEV KULTURNEGA UTRIPA V REGIJI 2

Operacija vsebinsko dopolnjuje in nadgrajuje projekt Spodbuditev kulturnega utripa v regiji z **izboljšavo kulturne infrastrukture** v dveh dvoranah ter **ureditvijo sistema skupne informacijske mreže** z informacijsko podporo. Projekt **spodbuja razvoj vsebin s področja kulture in izobraževanja** na območju LAS, pa tudi **družbeno povezanost vseh skupin prebivalstva**.

V okviru projekta so **posodobili dvorano in pomožne prostore** v Domu na Vidmu v Ilirski Bistrici ter **postavili opremo za sprejem in obveščanje prebivalcev** v Krpanovem domu v Pivki. Informiranju obiskovalcev je namenjena tudi **nova spletna aplikacija**.

Tematsko področje: družbena povezanost in socialna vključenost vseh skupin prebivalstva

izvedba: oktober 2017–september 2019

nosilec: Občina Ilirska Bistrica

partnerji: Občina Pivka; Občina Postojna; Studio Proteus;

vrednost projekta: skupaj 78.348,23 EUR, sofinanciranje 50.000,00 EUR/sklad ESRR

Foto: Jošt Gantar

3. poziv: PARTNERSKO POVEZOVANJE IN NOVE TURISTIČNE ZGODBE

07

Krepitev razvojne naravnosti ter prepoznavnosti destinacije in spodbujanje ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam; nova delovna mesta, družbena povezanost in vključenost vseh skupin prebivalstva.

NAKUP SISTEMA ZA AVTOMATSKO REZANJE – CUTTER

Z nakupom **novega stroja - sistema za avtomatsko rezanje CUTTER** nosilec projekta izpolnjuje kriterije in zahteve evropskih kupcev iz avtomobilske in pohištvene dejavnosti. S **sodobnejšo tehnologijo** so v podjetju Tapetništvo Mezgec povečali natančnost razreza in izkoristek blaga, obenem pa zmanjšali čas razreza. Operacija predstavlja **inovativen pristop** na področju tapetništva v regiji.

V podjetju so pred nakupom stroja **uredili prostor in inštalacije**, v sklopu **novega inovativnega in izobraževalnega partnerstva** pa so uspešno **razvili dva nova proizvoda in tri nove programe** ter jih uspešno plasirali na tržišče. Uspešno so **promovirali poklica** šivilja in tapetnik.

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest

izvedba: januar 2019–september 2019

nosilec: TAPETNIŠTVO MEZGEC, Dejan Mezgec s.p.

partnerji: Plama-pur Podgrad; PUR-PLA-TEX Podgrad;

vrednost operacije: skupaj 60.422,26 EUR, sofinanciranje 41.780,71 EUR/EKSRP

OBUDITEV ŽGANJEKUHE V BRKINIH

Žganjekuha ima v Brkinih dolgo tradicijo, ki so jo snovalci projekta želeli **obuditi in nadgraditi z razvojem novih produktov:** ekološkega brinjevca, brinjevega olja s šentjanževko za masažo in metilnega alkohola za dezinfekcijo. Eden od partnerjev se kot edini v Sloveniji ponaša z ekološkim certifikatom za brinjevo žganje in je tako primer dobre prakse ter **ozaveščanja o ohranjanju okolja**. Sodobno, ekološko žganjekuho prikazuje mladim osnovnošolcem.

Projekt omogoča **razvoj novih produktov** in zagotavlja **ново delovno mesto**. Načrtovane aktivnosti operacije so bile le delno izvedene.

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest

izvedba: februar 2019–november 2020

nosilec: Darja Blatnik, Jelšane

partnerji: Blizu d.o.o.; Škoberne Slavko, član kmetije; Denis Iskra;

vrednost operacije: skupaj 60.410,67 EUR, sofinanciranje 3.089,61 EUR/EKSRP

UTRJEVANJE TURISTIČNE DESTINACIJE VASI OREHEK SKOZI LIK PRVEGA SLOVENSKEGA PESNIKA PAVLA KNOBLA

Projekt s svojimi vsebinami je skozi lik in delo Pavla Knobla vas utrdil kot **turistično zanimivo destinacijo** z izjemnim potencialom. Orehek je dobil **vsebinsko platformo za razvijanje turistične zgodbe in revitalizacijo vasi**, projekt pa je povezal tudi prebivalce vasi in povečal njihovo **samozavedanje o kulturni dediščini** in priložnostih, ki jih ponuja.

Dokumentarni film o Pavlu Knoblu je predstavil življenje in delo tega, neuradno prvega slovenskega pesnika iz Orehka, ki so mu v vasi v sklopu projekta postavili tudi **spominsko ploščo**. Na bližnji Smrekarjevi domačiji pa so pesniku posvetili **eno od novih jedi v ponudbi**.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: februar 2019–februar 2020

nosilec: Kulturno društvo Cajt

partnerji: Kulturno društvo ženski pevski zbor Prem; Krajevna skupnost Orehek; Melita Stegel - nosilka dopolnilne dejavnosti na kmetiji; Društvo za krajevno zgodovino in kulturo Lipa Pivka; Športno kulturno društvo Orehek;

vrednost operacije: skupaj 52.162,00 EUR, sofinanciranje 43.258,36 EUR/EKSRP

Še danes se živo spomnim, kako veseli smo bili v kulturnem društvu Cajt ob izboru naše operacije. Takoj smo obvestili vse ostale partnerje, ki so pomembno prispevali k uspešni izpeljavi vseh zadanih aktivnosti. V projektu smo se lahko lotili vsega tistega, kar se nam je zdelo ključno pri predstavljanju Orehka kot vasi z izjemno kulturno in naravno dediščino ter velikim turističnim potencialom, od izdelave informativno-turistične table do dokumentarnega filma o Pavlu Knoblu. V projektu je vas dobila temelj, na katerem lahko gradi vse naslednje turistične zgodbe. Dragana Čolić, Društvo Cajt

TERENSKO JAHANJE SLOVENIJA

Projekt predstavlja **inovativen produkt konjeniškega turizma** in prispeva zlasti k **tematskemu razvoju osnovnih storitev**. Oblikovanje **nove krožne poti** ter spremljevalnih aktivnosti pa hkrati pomeni **povezovanje ponudnikov in obogatitev ponudbe v regiji**. Dolgoročno bo operacija prispevala k **izboljšanju pogojev za zagotavljanje boljše kakovosti življenja** v vseh treh občinah na območju LAS.

Obiskovalcem regije je na voljo nova, **štiridnevna krožna konjeniška pot** s popisom poti, urejenimi lokacijami za postanke, prenočišči, spremljevalnimi dejavnostmi in predlogi ogledov znamenitosti.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: 31. 1. 2019–30. 9. 2019

nosilec: Konjeniški zavod Konji na Bregu

partnerji: Srečna kmetija, Uroš Lipanje; Športne dejavnosti, Annelise Pedersen Pavšič s.p.; Odkup, prodaja in prevoz živine Volk Tomaž s.p.;

vrednost operacije: skupaj 28.558,17 EUR, sofinanciranje 18.763,20 EUR/EKSRP

ZDRAVA HRANA

Nosilka projekta je v nekdanji trgovini v Ilirski Bistrici uredila **predelavo in pakiranje lokalnih, pretežno ekoloških živil**. Zdravo hrano, primerno za razstrupljanje organizma, prideluje sama ali jo pridobi na lokalnih ekoloških kmetijah. Ponudbo je dopolnila tudi s **pridelavo in prodajo izdelkov iz konoplje**. Projekt je hkrati dvignil **zavest ljudi o pomenu zdrave hrane** in razstrupljanju telesa.

Nova storitev in nov program sta obogatila tako dejavnost na kmetiji kot ponudbo lokalno in ekološko pridelane hrane na območju občine. Nastala so tudi **trajna partnerstva** med sodelujočimi v projektu za odkup in predelavo zdravih živil.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: januar 2019–julij 2020

nosilec: Vesna Žbogar, Ilirska Bistrica

partnerji: Gregor Slavec, Knežak; Milenko Oblak, Ilirska Bistrica;

vrednost projekta: skupaj 67.874,08 EUR, sofinanciranje 26.707,85 EUR/EKSRP

PROMOCIJA REJE DROBNICE

Reja drobnice na pašniku v muzejskem kompleksu Parka vojaške zgodovine (PVZ) predstavlja **nov turistični produkt** in dodano vrednost za prepoznavnost kulture, tradicionalnih dejavnosti in obrti na območju, pa tudi rejcev oziroma ponudnikov lokalnih izdelkov. Primer dobre prakse **spodbuja inovacije in podjetništvo** v lokalni skupnosti.

V PVZ-ju so z naložbo prešli na sonaravno **vzdrževanje zelenih površin**, obiskovalcem pa omogočili **kakovostnejše doživetje** ob stiku z naravo in nakup zdrave, lokalno pridelane hrane v **muzejski trgovini**.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: marec 2019–september 2020

nosilec: Javni zavod za upravljanje dediščine in turizem Pivka

partnerji: Grega Česnik, nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji, Pivka

vrednost operacije: skupaj 18.754,32 EUR, sofinanciranje 13.364,76 EUR/EKSRP

OHRANJANJE NARAVNIH VIROV ZA LEPSI JUTRI

Projekt s svojimi dokumentarnimi in didaktičnimi vsebinami širšo javnost ozavešča o pomenu varovanja okolja in sobivanja z naravo ter promovira in ohranja **tradicijo učinkovite rabe naravnih virov**. Dolgoročno bo vplival tudi na **izboljšanje in ohranjanje naravnega okolja ter spodbujal ukrepe za prilagajanje podnebnim spremembam**.

S petimi postavitvami **etnografske razstave** o tradicionalnih obrteh in vodi ter **dvema dokumentarnima filmoma**: Naravna dediščina vzdolž Notranjske Reke ter Voda in njena moč so partnerji **dvignili zavest javnosti o bogastvu kulturne dediščine in pomenu vode** v življenju človeka.

Tematsko področje: varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: januar 2019–oktober 2019

nosilec: VASCOM Zavod za informiranje in videoprodukcijo, Pivka

partnerji: Kovod Postojna; Javno podjetje Komunala Ilirska Bistrica; JSKD - Območna izpostava Ilirska Bistrica; Kulturno društvo Hrušica; Zavod TV Galeja; Studio Proteus Postojna;

vrednost projekta: skupaj 57.777,62 EUR, sofinanciranje 47.968,64 EUR/EKSRP

Bistričani so zelo ponosni na svojo zgodovino, katere delček smo zabeležili in spravili na film, zato jim ta veliko pomeni. Zanj vedo praktično vsi in dvomim, da ima še katero majhno mesto tako pomemben dokument časa. Sprožilec za njegov nastanek je bila zgodba o stari mlinarici Antoniji Mikuletič Žnidaršič, ki je na svoji koži doživljala vse spremembe in jih tudi vestno zapisovala. V njeno zgodbo, ki jo je oblikovala Milojka Primc, smo kot rdečo nit vtkali še vodo in njen pomen za ljudi ter skrb zanjo nekoč in danes. Aleksander Kušlan, Vascom Pivka

KO VAŠE PODJETJE ZADIHA

Razvoj turističnega produkta za poslovne skupine za francoski trg z dolgoročno možnostjo razvoja na tuje in domače trge je **prispeval k prepoznavnosti destinacije, povečal njen obisk in zagotovil več dela lokalnim prebivalcem**. Posebnost projekta so **unikatni doživljajski dogodki**: team building v naravi, escape room na gradu Prem in kulinarčni izziv na turistični kmetiji.

Projekt **združuje in povezuje različne storitve** na destinaciji in lokalnim podjetnikom pomaga pri **skupnem mreženju, tudi na novi spletni strani v več jezikih**. Predstavlja osnovo za nadaljnji **razvoj programov** za manjše skupine na območju regije in širše.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: december 2018–december 2021

nosilec: Tjaša Poklar, Augmenta, s.p., Izobraževanje in turistično vodenje

partnerji: RRA Zeleni kras; S4S Travel agency d.o.o., Sviščaki z.b.o.;

vrednost operacije: skupaj 24.217,20 EUR, sofinanciranje 17.446,17 EUR/EKSRP

UREDITEV KMETIJE RAZVOJ NOVIH PROGRAMOV IN ODPRTJE DOPOLNILNE DEJAVNOSTI

Kmetija Slavec iz Knežaka se je ob sodelovanju partnerjev v projektu razvila v **didaktično kmetijo**, na kateri sprejema različne **skupine obiskovalcev**: osnovnošolce, predšolske otroke, starejše in invalidne osebe. Otrokom in gibalno oviranim je prilagojena tudi infrastruktura na kmetiji.

Infrastrukturo – čebelnjak in kurnik so **nadgradili in nakupili ustrezno zaščitno opremo**. Na kmetiji so odprli **dopolnilno dejavnost in zaposlili spremljevalca** vrtčevskih otrok. **Didaktični programi** so namenjeni različnim skupinam obiskovalcev, velik poudarek je na **ozaveščanju o varovanju okolja**.

Učna kmetija z izobraževalno dejavnostjo postane pedagoški prostor in preko izkustvenega učenja daje občutek povezanosti, pomaga pri gradnji identitete v lokalni skupnosti in trajno prispeva k boljšemu zdravju in počutju v okolju. Lastnik in skrbnik učne kmetije je hkrati pedagog. Njegova naloga je, da obiskovalcem prenese znanje, obogateno z izkušnjami iz življenja. Otroci lahko tako del učnega programa spoznavaajo v naravnem okolju in preko pristnega stika s kmetom, pri tem pa lahko rokujejo s predmeti, se igrajo in preizkušajo z vsemi čutili.
Klara Gardelin, Osnovna šola Pivka

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: januar 2019–junij 2021

nosilec: Slavec Gregor, Knežak

partnerji: OŠ Pivka; DSO Ilirska Bistrica; Izobraževanje Tamara Urbančič s.p.; Najraje moje, izobraževanje Andreja Premrl s.p.;

vrednost: skupaj 68.169,89 EUR, sofinanciranje 49.990,13 EUR/EKSRP

BODI LEGENDA

Projekt adrenalinsko doživljanje legend in zgodb na kolesu »Bodi legenda« je **obudil legendarno »Grajsko kolesarsko pot«**, ki vodi po poteh srednjeveških vitezov. Ob poti je postavljenih tudi **pet kolesarskih »pump trackov«** ali tlačilnih kolesarskih poligonov, namenjenih kolesarjem vseh starosti kot igrišče nešteti možnosti za krepitev fizičnih aktivnosti, koordinacije in motorike ter druženje.

V **nov turistični produkt**, ki vključuje tudi zemljevid poti, so bili preko delavnic in študijskih tur vključeni tudi **lokalni turistični akterji**. Na voljo je **zglobanka** s predstavitevjo turističnih in gostinskih ponudnikov ter ponudnikov izposoje koles.

Tematsko področje: varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: januar 2019–januar 2021

nosilec: Občina Postojna

partnerji: RRA ZELENI KRAS Pivka; Občina Ilirska Bistrica; Zavod Znanje Postojna;

vrednost projekta: 45.471,66 EUR, sofinanciranje 33.201,20 EUR/EKSRP

4. poziv: INOVATIVEN PRISTOP K USTVARJANJU NOVIH DELOVNIH MEST **08**

Ustvarjanje pogojev za konkurenčnost in razvoj dopolnilnih dejavnosti, družbeno povezovanje in socialno vključevanje vseh skupin prebivalstva.

KETTE NAS POVEZUJE

Projekt je na **inovativen način, z novim programom** in skozi dostopnejši medij, sodobnemu občinstvu **približal kulturno dediščino**, pesmi domačega pesnika Dragotina Ketteja. Osemnajst uglasbenih pesmi je izšlo na zgoščenkah, ki so jih razdelili šolam, društvom in drugim organizacijam. Posnet je bil tudi **videospot**.

Na območju LAS so partnerji pripravili tudi **osem kulturnih dogodkov** (delavnic in kulturnih večerov) in tako **okrepili znanje prebivalcev na področju interpretacije dediščine in glasbenega poustvarjanja**.

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest, varstvo okolja in ohranjanje narave in družbena povezanost in socialna vključenost vseh skupin prebivalstva

izvedba: avgust 2020–september 2022

nosilec: Glasbeno društvo Viola

partnerji: TIC Ilirska Bistrica; Kragul d.o.o. PE Kavarna; Glasbena šola Postojna;

vrednost operacije: 65.221,09 EUR, sofinanciranje 49.860,27 EUR/ESRR

KULINARIČNA DOŽIVETJA MED SNEŽNIKOM IN NANOSOM

Kulinarika na območju LAS ponuja še veliko neizkoriščenih priložnosti, zato so v projektu želeli z ohranjanjem, oživljanjem, popularizacijo in dostopnostjo domačih znanj in tradicije nadgraditi lokalna gastronomska doživetja, **ustvariti ugodnejše pogoje za konkurenčnost na trgu in spodbuditi razvoj dopolnilnih dejavnosti**.

Z ureditvijo **prilagodljive hrane** v PVZ, organizacijo **delavnic na temo kulinaričnega turizma in kulinaričnih dogodkov** v vseh treh občinah, **turističnim zemljevidom** in drugimi **aktivnostmi so spodbudili podjetništvo in inovativnost** med posameznimi ponudniki ter zagotovili **trajnost celovitejše kulturno-turistične ponudbe**.

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest, varstvo okolja in ohranjanje narave in družbena povezanost in socialna vključenost vseh skupin prebivalstva

izvedba: avgust 2020–september 2021

nosilec: JUDTZ Pivka

partnerji: Občina Pivka; Zavod Znanje Postojna; TIC Ilirska Bistrica;

vrednost operacije: skupaj 63.280,19 EUR, sofinanciranje 41.030,77 EUR/ESRR

Okušanje lokalne hrane je zagotovo eden od načinov spoznavanja novih krajev, zato tudi gastronomski potencial na območju LAS ponuja veliko možnosti za razvoj kulinaričnega turizma. V projektu smo zato želeli spodbuditi razvoj turistične ponudbe na osnovi prehranske tradicije in jedi, značilnih za kraje med Snežnikom in Nanosom. S predstavitvami lokalnih izdelkov, delavnicami o pripravi hrane in »catering« ter promociji in prodaji prehranskih izdelkov smo marsikoga spodbudili k inovativnemu dopolnjevanju svoje ponudbe in s tem k celovitejšemu razvoju tovrstnih vsebin pri nas. Želimo si, da bi ponudniki v snovanje novih produktov, poleg lokalne identitete, vključili tudi trajnostne vidike razvoja in s tem postali konkurenčnejši na domačem trgu.
Maja Uljan, TIC Ilirska Bistrica

IGRA NAS POVEZUJE

Partnerji so oblikovali **nov inovativni program** s povezovanjem terapevtskega gibanja z glasbeno terapijo. Posebno pozornost so namenili **otrokom s posebnimi potrebami**, ki so jih vključili v izobraževalne procese na prostem. V projektu sta nastala **programa Mala šola jahanja in Program za ranljive skupine**.

Delovne prakse so nadgradili s pomočjo ustrezne infrastrukture in pripomočkov. Kmetija Sojer je pridobila **igrišče oziroma manežo** za malo šolo jahanja, igralno-informacijsko točko v obliki **igralnega kozolca, sončno elektrarno** in pomožne prostore.

Tematsko področje: večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin in varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: avgust 2019–september 2020

nosilec: DO-RE-MI življenja, Jerneja Sojer Smerdu s.p.

partnerji: JUDTZ Pivka; Zavod Znanje Postojna; Športno, kulturno in izobraževalno društvo Gibalnice;

vrednost operacije: skupaj 67.322,54 EUR, sofinanciranje 47.868,18 EUR/ESRR

REVITALIZACIJA GRAJSKEGA PARKA HAASBERG

Okolica ostankov gradu Haasberg je po realiziranem projektu **bolj urejena in opremljena z urbano opremo**. Očistili so grajski park in zavarovali dostop do ruševin. Nastal je tudi nov **prireditveni in vzgojno-izobraževalni prostor**, namenjen vsem prebivalcem območja LAS, kjer je bil v okviru Kina na prostem prikazan tudi **nov dokumentarni film** o zgodovini gradu in njegovih prebivalcih.

Partnerji so pripravili še potujočo **razstavo Gradovi zelenega krasa** in natisnili tematske koledarje. V sklopu projekta so izvedli tudi **fotografski natečaj** in organizirali **delavnice v programu Pravljični gozdovi**.

Tematsko področje: večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin in varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: avgust 2020–avgust 2022

nosilec: Občina Postojna

partnerji: JUDTZ Pivka; Foto klub Sušec Ilirska Bistrica; Vrtec Postojna; Studio Proteus Postojna;

vrednost operacije: skupaj 81.074,13 EUR, sofinanciranje 42.026,84 EUR/ESRR

Oba projekta, v katerih smo sodelovali z Vrtcem Postojna, sta potekala v najbolj neprijetnih časih epidemije. Vseeno smo našli pot in smo celo izvedli letovanja pet in šestletnikov v Planini, kjer je bilo veliko dejavnosti povezanih z obema projektoma. Otroci so spoznavali kulturno dediščino, poudarek pa je bil tudi na gozdni pedagogiki oziroma čuječnosti otrok. Prednost je bila, da smo lahko, na primer pri dihalnih vajah in zvočnih kopelih z gongi, povabili tudi zunanje izvajalce. S tem so bile dejavnosti bolj poglobljene, oba projekta pa sta močno obogatila naše vsakodnevne dejavnosti. **Elizabeta Zgonc, ravnateljica Vrta Postojna**

SOVIČ, PRIMESTNI GOZD Z RAZGLEDOM

Sovič nad Postojno je za prebivalce pomemben kot prostor za rekreacijo, sprehajanje in učenje o gozdu. Projekt ga je še bolj **povezal z mestom in ljudmi**, saj so obstoječe **poti na novo uredili**, postavili pa so tudi **dve razgledišči in počivališče**. Preživljanje prostega časa na Soviču je še bolj **kakovostno in varno**, vzgojno-izobraževalne institucije pa lahko okolje izkoristijo za **poučevanje predšolskih in šolskih otrok o naravi**.

V sodelovanju z Vrtcem Postojna so razvili **dva programa** in pripravili **dve izobraževalni delavnici** na temo varovanja okolja ter socialne vključenosti ranljivih skupin, odraslim pa so bile namenjene **delavnice** o pogozdovanju, preživetju v naravi in drugih sorodnih vsebinah.

Tematsko področje: večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin in varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: avgust 2019–november 2021

nosilec: Občina Postojna

partnerji: Občina Pivka; Občina Ilirska Bistrica; Vrtec Postojna;

vrednost operacije: skupaj 104.936,20 EUR, sofinanciranje 49.124,69 EUR/ESRR

Foto: Jošt Čantar

5. poziv: VARSTVO OKOLJA IN OHRANJANJE NARAVE 09

Razvoj osnovnih storitev in nove (eko) ponudbe na temelju naravne in kulturne dediščine.

POMEN RAVNOVESJA KOT PRIORITETA ŽIVLJENJA, ŠIRŠEGA OKOLJA IN SONARAVNEGA TURIZMA (APITT)

V okviru projekta je na območju LAS nastal **nov, inovativen program** apiturizma in apiterapije, namenjen obiskovalcem, zlasti kolesarjem, pohodnikom, družinam z otroki ter ljudem z zdravstvenimi težavami. Program vključuje **storitve apiterapije, čebelji tabor in medeno masažo**, povezane preko nove **čebelarske kolesarske poti** in tako tvori celovito ponudbo naravnega zdravljenja.

V okviru projekta so uredili tudi apartma, **ново turistično kapaciteto z dodano vrednostjo**. **Novo partnerstvo** predstavlja temelj razvoja apiturizma na območju, s QR kodo čebelarske poti pa izkazuje tudi **inovativen pristop k revitalizaciji podeželja**.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

*Ko sva začela razmišljati o izgradnji apartmaja, sva hitro ugotovila, da bo investicija za naju prevelik finančni zalogaj. Vključitev v projekt nama je omogočila realizacijo najine ideje in želje. Ob sodelovanju z ostalimi partnerji sva se naučila veliko novega, razvijala nove ideje, opravila sva tečaje in izobraževanja o čebelarstvu in apiterapiji in na ta način nadgradila najine začetne cilje. Prav po zaslugi sodelovanja v projektu danes razvijava nove ideje, širiva turistično ponudbo, sklepava nova poznanstva in sva bolj povezana z lokalnimi inštitucijami, ki pomagajo z nasveti ter nudijo pomoč pri razvijanju idej. **Aleš Jenko in Teja Milharčič***

BITI NA KONJU

Nova ponudba vključuje jahanje za otroke in začetnike, vodene sprehode s konjem v naravo, terapijo s pomočjo konja, skupinske aktivnosti in igro s konji za otroke ter **virtualno izkušnjo jahanja za gibalno ovirane osebe**. V projektu je nastalo **ново partnerstvo** za dolgoročno sodelovanje pri razvoju konjeniškega turizma.

Projekt Biti na konju je približal živali in jahanje zainteresiranim posameznikom ali skupinam, ne glede na predzadnje in sposobnosti. S tem so se **izboljšali pogoji za zagotavljanje visoke kakovosti življenja** na območju vseh občin na območju LAS.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: januar 2021–november 2021

nosilec: RRA Zeleni kras

partnerji: Zavod Konji na bregu; Srečna kmetija, Uroš Lipanje; P3: Terapevtsko-konjeniški zavod Olsen; Konjeniški klub Postojna; Osnovna šola Pivka;

vrednost operacije: skupaj 64.121,62 EUR, sofinanciranje 47.377,03 EUR/EKSRP

USTVARJALNI VRTILJAK MIŠKA BAMIIJA

Ustvarjalni vrtiljak Miška Bamija je nastal na podlagi avtorske pravlјice Mišek Bami avtorice Nataše Frank, ki otrokom pomaga pri **usvajanju in utrjevanju različnih znanj** ter **celostnem razvoju**. Projekt s **slikanico in dvema lesenima igračkama ter interaktivno spletno stranjo** v slovenskem in angleškem jeziku ponuja izhodišče za **ustvarjanje novih interaktivnih produktov in storitev za spodbujanje družbene povezanosti ter socialne vključenosti ciljnih skupin**.

Vključuje tudi **opremo prostora** za izvajanje delavnic na SGLŠ in **tehnično opremo** za izvajanje predstav ter **kotiček za otroke** na turistični kmetiji Pri Andrejevih v Narinu. V produkciji TV Galeja je nastalo **pet televizijskih pravlјic**.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: februar 2021–julij 2022

nosilec: Zavod TV Galeja Ilirska Bistrica

partnerji: Nataša Frank, Ilirska Bistrica; Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna; Turistična kmetija Pri Andrejevih, Narin; Lenja izdelki iz lesa, Janez Rutar s.p.;

vrednost operacije: skupaj 41.381,46 EUR, sofinanciranje 30.694,60 EUR/EKSRP

*Projekt je v moje ustvarjanje prinesel veliko novega, koristnega in v nadaljevanju zelo uporabnega. Predvsem so to dogodki za otroke ter seveda dobro sodelovanje s partnerji. Tudi izdelki, nastali v projektu, so trajnostni in so pripomogli k boljšemu ter kvalitetnejšemu delu ter mi pomagali pri ustvarjanju in razširitvi moje ponudbe. Cilj razvoja moje dejavnosti pa še vedno ostaja uspešen in napreden razvoj najmlajših. **Nataša Frank***

PRIHODNOST KAMNOSEŠTVA

Projekt z naslovom »Prihodnost kamnoseštva je v novih tehnologijah, povezovanju in promociji poklica« je namenjen **promociji tega deficitarnega poklica**, zlasti na Košanskem, kjer je bil v preteklosti zelo cenjen, danes pa obrtniki težko dobijo delovno silo. Osnovna šola Košana se je povezala s kamnoseštvom Granit Velenik, ki je v sklopu projekta **nadgradil svojo proizvodnjo in promocijo** ter za nedoločen čas **zaposlil dodatno delovno silo**.

Promocija poklica kamnosek je potekala na šolah v vseh treh občinah in na promocijskih dogodkih. Posneli so **promocijski film** o poklicu kamnoseka in ustvarili **nov turistični spominek** iz recikliranega kamna in lesa.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: januar 2021–julij 2022

nosilec: Osnovna šola Košana

partnerji: Varstveno delovni center Koper, enota Ilirska Bistrica (VDC); Granit Velenik; Edvin Velenik s.p.; Tjaša Poklar; Suzana Velenik s.p.;

vrednost operacije: skupaj 61.640,45 EUR, sofinanciranje 46.810,41 EUR/EKSRP

*Sredstva od projekta so pospešila realizacijo naših načrtov, saj smo tako hitreje prišli do lastne zelene energije in novih strojev. Pravzaprav se je, ob današnjih cenah elektrike in s tem enormnih stroških, ta investicija izkazala skoraj vizionarska. Veseli nas tudi sodelovanje z otroki in mladimi; varovanci VDC imajo pri nas kotiček z lastnimi izdelki, kar navdušuje naše stranke, povezovanje s šolami pa je pozitivno vplivalo na prepoznavnost kamnoseškega poklica. Hvaležni smo LAS, da nam je pomagala z usmerjanjem in nasveti. **Suzana Velenik***

Z NARAVO DO NOVIH EKO STORITEV IN PRODUKTOV – EKOTRIP

Partnerji so v projektu nadgradili obstoječe dejavnosti in hkrati **razvili nove eko produkte in dejavnosti** ter jih povezali v **nov turistični program** na osnovi zeliščarske dediščine. Lokalna oskrba z zelišči predstavlja prednost pri razvoju hortikulture terapije in turizma, še posebej velik potencial pa ima ekološka pridelava zelišč na manjših površinah.

Ob SGLŠ so uredili **zeliščni vrt s prostorom za izobraževanje**. Izdelali so tudi **pripomočke za promocijo zelišč** in izdali **e-brošuro** o zeliščih. Zahtevnim in ozaveščenim potrošnikom tako lahko ponudijo **kakovostne butične proizvode**. Nastalo je tudi novo **lokalno partnerstvo** kot primer dobre prakse za **razvoj eko podjetništva**.

Tematsko področje: varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: februar 2021–januar 2022

nosilec: Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna, Postojna

partnerji: Metka Hribar Ilirska Bistrica; Odkup, prodaja in prevoz živine Volk Tomaž s.p. Vremski Britof; Izobraževanje, Tamara Urbančič s. p. Ilirska Bistrica;

vrednost operacije: skupaj 66.477,84 EUR, sofinanciranje 49.746,10 EUR/EKSRP

UREDITEV RIBNIKOV MED SNEŽNIKOM IN NANOSOM

V sklopu projekta sta bila **urejena dva biotsko raznovrstna ribnika** v Postojni in Ilirski Bistrici. Gre za pomembni območji, ki **zagotavljata obstoj ribjega življa in rastlinskih vrst** ob ribnikih in s tem ohranjata značilno in prostorsko zaključeno enoto obeh ekosistemov, idealnih za **izobraževanje šolske mladine**.

Obnova prvega javnega kopališča na Ilirskobistriškem in prostora nekdanje opekarne, kjer je nastal postojnski bajer, pa je **pomembna tudi z zgodovinskega vidika**. Oba ribnika so očistili, odpeljali odvečen material, obnovili ribji živelj in uredili njuno okolico. Na Kmetiji Kozlek so uredili tudi **nov degustacijski prostor**.

Tematsko področje: varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: januar 2021–maj 2022

nosilec: Kmetija Kozlek, Milenko Oblak, Ilirska Bistrica

partnerji: Ribiška družina Postojna; Društvo za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom; TIC Ilirska Bistrica;

vrednost operacije: skupaj 65.610,00 EUR, sofinanciranje 49.770,71 EUR/EKSRP

Ribiška družina Postojna je že več let želela urediti ribnik pri Gostilni ob kaminu, vendar nam, kljub izredno veliki volji in poizkusih, to ne bi uspelo brez LAS. Z njihovo pomočjo smo prišli do primerne razpisa, ki nas je pripeljal do končne rešitve. Moram priznati, da mi je v začetku delo na projektu pomenilo velik izziv in neznanko, ki pa sem ju ob pomoči LAS uspešno premagoval skozi celoten proces do uspešnega zaključka projekta. Vsem na LAS se zahvaljujem za čudovito izkušnjo in pomoč pri vodenju. **Martin Miklavec, Ribiška družina Postojna**

EKO KROŽNA DEGUSTACIJSKA POT TREH OBČIN (EKO OKUSI)

Eko krožna degustacijska pot treh občin je **povezala posamezne ekološke kmetovalce in kmetije** iz občin na območju LAS v **razvoju novih programov** ter oblikovanju **mreže skupnega trženja**. **Nakup potrebne opreme in strojev** z vsemi aktivnostmi omogoča nadaljnji razvoj kmetij in nove tržne priložnosti zanje.

Z **novim turističnim produktom** se je zapolnila tržna niša za obiskovalce, ki jih zanima **ekološka ponudba**. Na **eko krožni degustacijski poti** imajo možnost poskusiti različne mlečne izdelke iz kozjega mleka, ekološki med in izdelke iz brinja. Pomembna je tudi **kratka dobavna veriga** za oskrbo Bolnišnice za ženske bolezni in porodništvo Postojna

Tematsko področje: varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: marec 2021–junij 2022

nosilec: RRA Zeleni kras

partnerji: Grega Česnik; Tadej Smrdel; Denis Iskra; Bolnišnica za ženske bolezni in porodništvo Postojna;

vrednost operacije: skupaj 65.748,74 EUR, sofinanciranje 44.699,84 EUR/EKSRP

Obiskovalcem smo želeli prikazati življenje čebel od blizu in nad varnim opazovanjem matice, jajčec, ličink ter drugih posebnosti z druge strani šipe so bili zelo navdušeni. Gostom smo ponudili tudi možnost degustacije jedi, denimo sladoleda z medom. Takšne ponudbe drugod v Sloveniji ni, zato je zanimanje precejšnje, napovedane skupine pa sprejemamo od maja do septembra. **Tadej Smrdel, čebelar**

10 6. poziv: PRENOS ZNANJA IN DEDIŠČINE

Izobraževalne dejavnosti, novi programi na temelju kulturno - zgodovinske dediščine in spodbujanje podjetništva pri mladih.

(DO)ŽIVI V URBANEM OKOLJU

Projekt preko **izvirnih, butičnih in inovativnih doživljajskih turističnih produktov**, povezanih predvsem s kolesarjenjem, **spodbuja aktivno življenje, trajnost in kakovostno preživljanje prostega časa** tako v urbanem okolju kot na podeželju. **Licencirani kolesarski vodnik** pa zagotavlja še varnejšo in kakovostnejšo storitev.

Štirje **inovativni programi** so dodatno obogatili turistično ponudbo destinacije in spodbudili daljše zadrževanje gostov na urbanih območjih. Projekt je omogočil **eno zaposlitev** ter oblikovanje **izobraževanja mladih** o biotski raznovrstnosti voda in okolice v urbanem okolju.

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest

izvedba: junij 2022–junij 2023

nosilec: Tomaž Penko s.p.

partnerji: Zavod za turizem Pivka; Saša Zidar s.p.; Ribiška družina (RD) Postojna;

vrednost projekta: skupaj 71.233,42 EUR, sofinanciranje 53.995,69 EUR/ESRR

KRUH NAS POVEZUJE

V sklopu projekta nastaja **nova turistična storitev**, povezana s tradicijo peke kruha, v okviru Univerze za tretje življenjsko obdobje pa se razvija s to tematiko povezan **študijski program**. Oba produkta bosta **vključevala različne ranljive skupine** in prispevala k njihovi **socialni vključenosti**. Kruhu se posvečata tudi nastajajoči **dokumentarni film in knjižica z recepti**.

Doživljajska delavnica z zgodbo priprave kruha in pekovskih izdelkov je pomembna tudi z vidika **prenosa znanja in dediščine**. **Nov program K(r)uharije** omogoča **socialno aktivacijo žensk in mladih s posebnimi potrebami**. S postavitvijo kogeneracijske peči pa projekt spodbuja tudi **ukrepe za prilagajanje na podnebne spremembe**.

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest

izvedba: junij 2022–junij 2023

nosilec: VASCOM Zavod za informiranje in videoprodukcijo, Pivka

partnerji: Simon Urbančič s.p.; Društvo Univerza za tretje življenjsko obdobje Ilirska Bistrica; Osnovna šola Miroslava Vilharja Postojna;

vrednost projekta: skupaj 80.638,05 EUR, sofinanciranje 54.881,78 EUR/ESRR

WELLNESS IN RELAX CENTER MARANCANA

Projekt **dopolnjuje tovrstno ponudbo** na območju Ilirske Bistrice, kjer ni primernih centrov za dobro počutje. Podjetje Marancana ureja **celosten center s ponudbo različnih storitev** za boljše počutje prebivalstva. Z nakupom masažne mize in ultrazvočnega aparata bo izboljšalo storitve na področju medicinske masaže in psihološke energijske terapije.

Bolnišnica za ženske bolezni in porodništvo Postojna pa je že pridobila **predavalnico z audio in video opremo**, ki omogoča boljše pogoje za **izobraževanje** nosečnic, mladih mam in družin v okviru šole za starše. Investiciji **spodbujata zdrav življenjski slog** prebivalcev, pa tudi zdravje **občutljive populacije** žensk (nosečnic).

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest

izvedba: junij 2022–junij 2023

nosilec: MARACANA, relax center d.o.o.

partnerji: Bolnišnica za ženske bolezni in porodništvo Postojna; N.T.A. Tibor Pranjić s.p.; Društvo za življenje Ilirska Bistrica;

vrednost projekta: skupaj 82.538,70 EUR, sofinanciranje 54.772,92 EUR/ESRR

PODJETNOST IN PODEŽELJE

Razvoj kreativnih poslovnih idej **naslavlja okoljske in družbene izzive** ter s povezovanjem različnih akterjev **spodbuja podjetnost mladih** - osnovnošolcev in mlajših brezposelnih odraslih. Projekt vključuje **individualna in skupinska usposabljanja, mentoriranja, start-up vikende, delavnice** in druge oblike spodbujanja podjetnosti.

Ciljne skupine, pa tudi učitelje in svetovalce v različnih organizacijah želijo naučiti **razvijanja podjetniške ideje do uresničitve** in predstavitve na trgu ali celo ustanovitve lastnega podjetja. Na ta način se na dolgi rok **povečuje možnost za nastanek novih podjetij** in s tem za **zaposlitvene možnosti mladih**.

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest

izvedba: junij 2022–junij 2023

nosilec: Zavod Znanje Postojna

partnerji: OŠ Toneta Tomšiča Knežak; OŠ Pivka; Kreativa, multimedijsko ustvarjanje, Doris Komen Horvat s.p.; MCP Postojna;

vrednost projekta: skupaj 58.418,53 EUR, sofinanciranje 36.337,04 EUR

Podjetnost na podeželju izvajamo kot mentorsko podporo učiteljem, mladinskim delavcem in mladim. V praksi to pomeni, da na učitelje, šole in mladinske delavce prenašamo znanja podjetnosti, oni pa mentorirajo mlade – osnovnošolce, srednješolce, študente in mlade brezposelne – pri razvoju podjetniških idej. Ko se mladi na poti razvoja "zataknejo", kot podjetniški mentorji pomagamo, da poiščejo ustrezno rešitev. Učinek projekta je resnično velik, saj mladi doživijo podjetništvo, učitelji in mladinski delavci razvijajo svoja strokovna znanja, šole pa z razvojem kadra pridobivajo na kakovosti. **Dolores Keš, PIP Perspektiva**

skupni projekti: INOVATIVEN PRISTOP K REVITALIZACIJI PODEŽELJA 11

Ustvarjanje pogojev za kakovostno življenje ob sodelovanju vseh skupin prebivalstva, razvoj novih programov na področju socialnega podjetništva, lokalna partnerstva in kulturno - izobraževalne vsebine.

ICST – GENERATOR KOMPETENTNEGA KADRA

Projekt »ICST generator kompetentnega kadra« je povezal **postojnski izobraževalni center** sodobnih tehnologij (ICST) oziroma izobraževalne programe na strojni šoli in delodajalce. Mladim so predstavili **možnosti v domačem okolju in generirali programe**, neposredno povezane z razvijanjem poklicno-specifičnih kompetenc na področju rabe sodobnih tehnologij.

Dijaki so se ob reševanju praktičnih izzivov z uporabo sodobne tehnologije bolje **pripravili za vstop na trg dela**. Projekt je potekal v dveh fazah. V reševanju izzivov je skozi celoten projekt sodelovalo **100 dijakov, vključenih je bilo tudi šest lokalnih podjetij**.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: januar 2021–avgust 2022

nosilec: Društvo za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom

partnerji: Šolski center Postojna; OŠ Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica; OŠ Pivka; OŠ Miroslava Vilharja Postojna;

vrednost operacije: skupaj 58.821,71 EUR, sofinanciranje 48.877,30 EUR/EKSRP

TURISTIČNI UTRIP V REGIJI

V okviru projekta Spodbuditev turističnega utripa v regiji je bila **urejena vhodna avla** v Domu na Vidmu v Ilirski Bistrici, kjer so namestili tudi **opremo za sprejem in informiranje** obiskovalcev. V kulturnem domu Postojna so **prenovili sanitarije za obiskovalce** v kleti in pritličju objekta ter **vzpostavili digitalni spletni rezervacijski sistem**. V Krpanovem domu v Pivki pa so **prenovili in preuredili sprejemni prostor** z recepcijo.

Investiciji sta pripomogli k **ohranjanju kulturne dediščine**, nastal pa je tudi **nov turistični produkt**, ki bo **dvignil kakovost življenja** prebivalcev v regiji in **omogočil prenos dediščine** na naslednje rodove.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: december 2021–december 2022

nosilec: Društvo za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom

Partnerji: Občina Ilirska Bistrica; Občina Postojna; Občina Pivka;

vrednost projekta: skupaj 200.932,63 EUR, sofinanciranje: 145.299,13 EUR/EKSRP

RIBOLOVNI TURIZEM

Projekt Ribolovni turizem povezuje tovrstno ponudbo na območju LAS in **predstavlja povsem nov turistični produkt za ljubitelje ribarjenja in narave**, hkrati pa je namenjen **ozaveščanju in ohranjanju zavarovanih območij** Planinskega polja v sklopu Nature 2000. Urejena okolica in nova infrastruktura akumulacijskega jezera Mola sta privlačnejši za obiskovalce, obenem pa omejujeta njihovo gibanje in tako prispevata k **varovanju naravnega okolja**.

Nove turistične vsebine, predstavljene tudi specializiranim turističnim agencijam, **povezujejo ponudnike in spodbujajo razvoj dodatne ponudbe** na območju, krepijo **prepoznavnost** pomena ribolova in prispevajo k **promociji ribištva**.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev, ustvarjanje novih delovnih mest in varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: september 2018–december 2019

nosilec: Društvo za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom

partnerji: Občina Ilirska Bistrica; Ribiška družina Bistrica; Občina Postojna; Občina Pivka; Zavod Znanje Postojna;

vrednost projekta: skupaj 93.694,14 EUR, sofinanciranje 43.053,86 EUR/EKSRP

SOCIALNO PODJETJE

Ustanovitev socialnega podjetja Zelena pot je prispevala k **večji proizvodnji, prepoznavnosti in prodaji** lokalnih pridelkov ter izdelkov ter kupcem ponudila možnost nakupa zdrave, lokalno pridelane hrane, tudi preko na novo postavljene **spletne strani**. Hkrati je omogočila **ohranitev delovnega mesta** na Kmetiji Slavec v Knežaku.

Gre za nadgradnjo projekta Ureditev kmetije, razvoj novih programov in odprtje dopolnilne dejavnosti, v okviru katerega se je kmetija razvila v **didaktično kmetijo**, na kateri sprejema različne **skupine obiskovalcev**: osnovnošolce, predšolske otroke, starejše in invalidne osebe.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev

izvedba: februar 2021–junij 2022

nosilec: Društvo za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom

partner: Gregor Slavec, Knežak

vrednost operacije: skupaj 62.072,44 EUR, sofinanciranje 38.563,13 EUR/EKSRP

S povezovanjem kmetij med Snežnikom in Nanosom smo želeli obuditi podeželje in mu s ponudbo lokalne domače hrane na enem mestu dati neko dodano vrednost. Naš center je že prepoznaven, zdaj je naša naloga navezovanje stikov in gradnja skupnosti, ki bi dajala vse v eno košarico ter iz nje oskrbovala javne zavode in posameznike. Naša prednost in hkrati tudi slabost pa je majhnost, saj ne moremo pridelati velikih količin hrane. Gregor Slavec

PROMOCIJA TURISTIČNIH TOČK MED SNEŽNIKOM IN NANOSOM

Kakovostne fotografije, posnete v okviru projekta, so namenjene **promociji naravne in kulturne dediščine urbanega prostora** in so **brezplačno na voljo turističnim ponudnikom** in organizacijam na območju. Fotografije so namenjene za pripravo gradiv in storitev za **izobraževalne, promocijske in doživljajske namene**.

Pripravljeni materiali nudijo možnost zasnove **novih pristopov k celostni turistični in izobraževalni ponudbi** in **omogočajo povezovanje med lokalnimi skupnostmi** s celotnega območja LAS, dolgoročno **pa vplivajo na kakovostno promocijo naravne in kulturne dediščine urbanega prostora**.

Tematsko področje: ustvarjanje novih delovnih mest

izvedba: junij 2022–avgust 2023

nosilec: Društvo za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom

vrednost projekta: skupaj 11.700,00 EUR, sofinanciranje 9.806,56 EUR/EKSRP

SPODBUDITEV KULTURNEGA UTRIPA V REGIJI 3

Tehnična posodobitev Kulturnega doma Postojna vključuje nakup in namestitev opreme (novega platna, lučne tehnike, projektorja in video predvajalnika), ki omogoča širši frekvenčni spekter predstav in gostovanje tehnično zahtevnejših prireditev. S tem so ustvarjeni **pogoji za nadaljnji razvoj vsebin** s področja kulture in izobraževanja.

Projekt se vsebinsko dopolnjuje in nadgrajuje v operaciji Spodbujanje kulturnega utripa v Občini Pivka in Ilirska Bistrica. Operacija zaokrožuje cikel operacij Spodbujanja kulturnega utripa v regiji na območje LAS uvaja **nov vzgojno-izobraževalni program FILMARIJA**.

Tematsko področje: družbena povezanost in socialna vključenost vseh skupin prebivalstva

izvedba: avgust 2020–september 2021

nosilec: Občina Postojna

partnerji: Občina Ilirska Bistrica; Občina Pivka; Zavod Znanje Postojna;

vrednost projekta: skupaj 86.472,00 EUR, sofinanciranje 47.336,64 EUR/ESRR

OBELEŽITEV 200 LETNICE ROJSTVA MIROSLAVA VILHARJA

Projekt, izpeljan ob 200. obletnici rojstva skladatelja, pesnika, pisatelja in politika Miroslava Vilharja, je **celostno zajel življenje in delo** tega, v zgodovini vseh treh občin na območju LAS, pomembnega občana. Njegovo življenje so spoznavali tudi mladi rodovi. V sklopu projekta je izšla **knjiga avtorice Brigite Tornič Milharčič**, številni od 1000 izvodov so našli mesto v javnih in kulturnih ustanovah.

Vilharjevo glasbeno delo Jamska Ivanka pa je doživelo **uprizoritev na lokalnih odrih**. Obeleževanje jubileja so spremljale **štiri proslave** ter **literarni, likovni in foto natečaj** v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah z **razstavami del**.

Tematsko področje: družbena povezanost in socialna vključenost vseh skupin prebivalstva

izvedba: januar 2019–julij 2019

nosilec: Društvo za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom

partnerji: KUD Planina; Občina Pivka; Občina Ilirska Bistrica; Občina Postojna;

vrednost projekta: skupaj 45.563,54, sofinanciranje 31.788,37 EUR/ESRR

12 projekti sodelovanja: POVEZOVANJE TRADICIJE IN SODOBNOSTI

Spodbujanje trženja in promocije na področju turizma, izboljšanje javnega zdravja in kakovosti bivanja ter razvoj inovativnih turističnih programov in storitev.

Z ROKO V ROKI DO KAKOVOSTNE PREHRANE

Projekt je postavil temelje za **sistem lokalne trajnostne oskrbe** (javnih ustanov) z lokalnimi živili in **zagotavljanje kratkih verig** pri distribuciji lokalne hrane. Z analizo obstoječega stanja so pridobili podatke o količini in vrsti potrebne hrane ter možnostih zagotavljanja ustreznih količin lokalnih pridelovalcev. Vključili so **tako ponudnike kot javne ustanove**.

Na spletnih straneh obeh LAS je objavljen **seznam ponudnikov lokalno pridelane hrane**. V sodelovanju z javnimi ustanovami so pripravili **jedilnike po letnih časih** in **pet kulinarčnih delavnic**. Osnovnošolci so se s tematiko seznanjali v **kmetijskih krožkih**, vrtčevskim otrokom pa je namenjena **nova igra**. Naloga sta tudi nova **degustacijska pot** ter **distribucijski center** za odkup živil lokalnih ponudnikov.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev, ustvarjanje novih delovnih mest in varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: oktober 2018–marec 2021

nosilec: LAS Notranjska

partnerji: LAS Notranjska; LAS med Snežnikom in Nanosom; LAS Po poteh dediščine med Turjakom in Kolpo; LAS Dolenjska in Bela krajina;

vrednost projekta: skupaj 35.652,74 EUR, sofinanciranje 25.338,99 EUR/EKSRP

DOMAČE IN UMETNOSTNE OBRTI - DEDIŠČINA IN SODOBNOST (DUO)

Obnova notranjosti brivsko frizerskega salon Ozbič z **restavrirano originalno opremo** je postavila temelje za **razvoj poslovne dejavnosti** v enem najstarejših obrtniških lokalov v Sloveniji.

Izdelana sta bila **marketinški in poslovni načrt** in **skupni načrt nadaljnega razvoja tradicionalnih obrti**. V družabnem prostoru brivnice je nastal **didaktični kotiček s programom**. Tematiko domače in umetnostne obrti so obravnavale tudi izvedene **delavnice**.

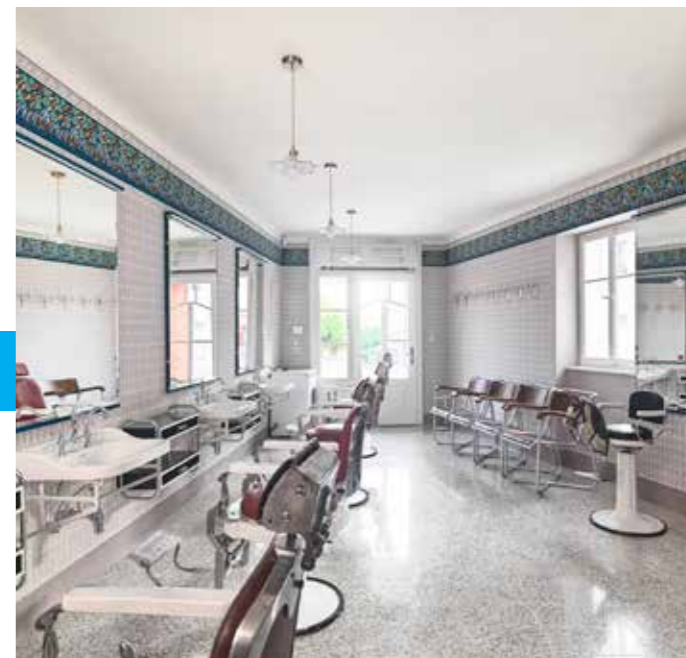
Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev, ustvarjanje novih delovnih mest

izvedba: april 2019–september 2021

nosilec: LAS med Snežnikom in Nanosom

partnerji: LAS loškega pogorja; LAS Vipavske doline; LAS s CILJem; RRA Zeleni Kras; DRPSN, Občina Postojna; Zavod Znanje Postojna;

vrednost projekta: skupaj 136.860,64 EUR, sofinanciranje 97.267,87 EUR/EKSRP

INTERAKTIVNI TURIZEM

Operacija »Interaktivni turizem za vse« odgovarja na potrebe po razvoju **dostopnega turizma** v Evropi. Ta tudi v Sloveniji predstavlja odlično priložnost za **razvoj novih nišnih turističnih produktov**, namenjenih **ranljivi skupini gibalno oviranih oseb, slepih in slabovidnih ter starejših**. Zaradi **inovativnosti in uporabe novih tehnologij** pa je tovrstna ponudba zanimiva tudi za ostale obiskovalce.

V Ekomuzeju Pivških presihajočih jezer lahko z **ustrezno izobraženimi vodniki, s posodobitvami in z novo opremo** zdaj obiskovalcem nudijo doživetja narave v vseh letnih časih ter jim, ob pomoči **dokumentarnih filmov, fotografij in videoklipov**, območje približajo tudi s ptičje perspektive.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev, ustvarjanje novih delovnih mest in varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: januar 2019–december 2020

nosilec: LAS Notranjska

partnerji: LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline; LAS Med Snežnikom in Nanosom; LAS V objemu sonca; LAS Zasavje; LAS Po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe;

vrednost projekta: skupaj 80.431,03 EUR, sofinanciranje 60.012,08 EUR/EKSRP

PRIBLIŽAJMO UNESCOVA BIOSFERNA OBMOČJA PREBIVALCEM

Skupne aktivnosti v projektu »Približajmo Unescova biosferna območja (BO) prebivalcem« na treh biosfernih območjih Slovenije so na podlagi potencialov, ki jih prinaša »Unesco-vo« imenovanje, prispevale k **povečanju prepoznavnosti BO**.

Izdelana **komunikacijska strategija** in **pravilnik o uporabi znaka MAB** omogočata pridelovalcem in ponudnikom storitev **skupni nastop na trgu** poudarek na prednostih ter **lokalnem pomenu in kakovosti**. Takšen način dovoljuje **varovanje naravne in kulturne dediščine** območja ob istočasnem **izboljševanju dohodkovnega položaja** lokalnega prebivalstva.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev, ustvarjanje novih delovnih mest in varstvo okolja in ohranjanje narave

izvedba: oktober 2018–junij 2021

nosilec: LAS Dolina Soče

partnerji: LAS med Snežnikom in Nanosom; LAS Gorenjska košarica; LAS Krasi in Brkinov; LAS Posavje; LAS Obsotelje in Kozjansko;

vrednost projekta: skupaj 19.303,98 EUR, sofinanciranje 14.216,84 EUR/EKSRP

KOLESARSKA VERIGA NA PODEŽELJU

Projekt s spodbujanjem kolesarjenja in izboljšanjem pogojev za to obliko gibanja naslavlja vedno bolj **aktualno vprašanje trajnostne mobilnosti**. Za energetske učinkovite ter zdrave in okolju prijazne oblike prevoza po mestu so nastala **tri nova parkirišča za kolesa**. Projekt je omogočil tudi nakup **devetih električnih koles**. Izdelana je bila še **talna signalizacija kolesarske steze** Postojna–Veliki otok.

Investicija je skupaj z vsemi aktivnostmi za promocijo kolesarjenja prispevala k **zmanjšanju motoriziranega prometa** v mestu ter s tem **manjšemu izpustu nevarnih snovi v zrak, zmanjšanju hrupa** v mestnem jedru, **zmanjšanju prometnih zastojev** ter **izboljšanju javnega zdravja in kakovosti bivanja**.

Tematsko področje: razvoj osnovnih storitev, varstvo okolja in ohranjanje narave in družbena povezanost in socialna vključenost vseh skupin prebivalstva

izvedba: november 2020–november 2022

nosilec: LAS Gorenjska

partnerji: LAS Srce Slovenije; LAS Loškega pogorja; LAS Dolenjska in Bela krajina; LAS V objemu sonca; LAS Vipavska dolina; LAS Goričko 2020; LAS Pri dobrih ljudeh 2020; LAS Prlekija; LAS Suhe krajine; LAS Med Snežnikom in Nanosom; LAS Krasi in Brkinov;

vrednost projekta: skupaj 139.688,29 EUR, sofinanciranje 99.997,85 EUR/EKSRP

ZGODBE ROK IN KRAJEV

Pobudniki projekta Zgodbe rok in krajev so želeli ustvariti **spodbudnejše okolje za ohranjanje in razvoj rokodelstva** v Sloveniji ter rokodelcem, na podlagi **sistematičnega evidentiranja in izobraževanj**, omogočiti **nadgradnjo obstoječih in ustvarjanje novih izdelkov**. Operacija je **povezala rokodelce** iz sodelujočih lokalnih akcijskih skupin in omogočila njihov **skupen nastop na trgu**.

Rokodelci so izkušnje in znanje nabirali v **aktivnem vključevanju v razne programe, srečanja in dogodke**. Njihovi izdelki so bili na ogled na **treh razstavah**. V okviru projekta je nastal **popis rokodelcev v regiji** kot osnova za snovanje nadaljnjih projektov. Izšla je tudi **knjiga Zgodbe rok in krajev**.

Tematsko področje: družbena povezanost in socialna vključenost vseh skupin prebivalstva

izvedba: julij 2017–december 2018

nosilec: LAS Srce Slovenije

partnerji: LAS Dobro za nas; LAS Dolenjske in Bele Krajine; LAS med Snežnikom in Nanosom; LAS Stik; LAS Mežiške doline; LAS po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe; LAS Zasavje; LAS s CILjem; LAS Notranjska; LAS Prlekija; LAS Loškega pogorja;

vrednost projekta: skupaj za LAS med Snežnikom in Nanosom 37.500,00 EUR sofinanciranje 29.504,02 EUR/ESRR

Projekt Zgodbe rok in krajev je bil dobrodošla sveža aktivnost, ki je združevala tradicijo in sodobnost. Z izobraževalnimi sklopi za usposabljanje, interaktivnimi delavnicami, skupnimi ekskurzijami, rednimi ustvarjalnimi srečanji in javnimi predstavitvami nas je povezal, opolnomočil, nam dal nov ustvarjalni zagon in dodatna znanja ter spodbudo za nadaljevanje in napredek pri našem delu. Ta se pri mnogih ustvarjalcih in ustvarjalcih pozna še danes, po več letih. Mnogi si želimo nadaljevanje projekta ali drugih rednih vsebin, posvečenih raznolikemu sodobnemu rokodelstvu, ki se bodo, upamo, nekoč uresničili v obliki rokodelskega centra tudi v naši regiji. Maja Modrijan, Destilator

Uredila: Mateja Jordan

Besedila: Andreja Premrl, Aleš Zidar, Eva Šabec Korbar, Jana Nadoh Bergoč

Fotografije: Arhiv DRPSN in LAS, Aleš Zidar, Andreja Premrl, Tomaž Penko, Jošt Gantar, Jaka Ivančič, Simon Avsec, Valter Leban in nosilci projektov

Oblikovanje: Multimedijско ustvarjanje, Denis Komen s.p.

Tisk: Tiskarna Mljač Divača

Izdal: Društvo za razvoj podeželja med Snežnikom in Nanosom, LAS med Snežnikom in Nanosom, Jurčičeva ulica 1, 6250 Ilirska Bistrica, telefon 05 907 6771, info@razvoj-podezelja.si

Naklada: 500 izvodov, april 2023

Za vsebino informacij je odgovoren vodilni partner LAS med Snežnikom in Nanosom. Organ upravljanja za Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014 – 2021 je Ministrstvo za kmetijstvo, prehrano in gozdarstvo.

**Lokalna
Akcijska
Skupina**

med Snežnikom
in Nanosom

OBČINA
ILIRSKA
BISTRICA

OBČINA
PIVKA

OBČINA POSTOJNA

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropsko kmetijsko sklad za razvoj podeželja - Evropa investira v podeželje

Zelenikras